

MLADIKA

Št. 10 1988

Poština plačana v gotovini
Skupina III/70 - mesečnik
december 1988

Spedizione in abb. postale
Gr. III/70 - Periodico mensile
dicembre 1988

■ L. 3000 ■

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

č 67

II 117 986 1988

999430057, 10

COBISS ©

*Vsem bralcem, sodelavcem in prijateljem
želimo obilo resničnega miru, zdravja in
sreče v novem letu!*

Uredništvo in uprava
MLADIKE

MLADIKA 10

IZHAJA DESETKRAT V LETU
LETO XXXII.

KAZALO

Ljubka Šorli in Vladimir Kos:	
Pesmi	129
Pismo Jezuščku v štalici	130
Saša Martelanc:	
Rože iz Avstralije	131
Bruna Pertot: Pesmi	131
Ob novi premieri SSG	132
Milena Merlak:	
Marijini romarji	134
Jubilejno praznovanje	
Dunajskega krožka	135
Pavle Zidar: Kovanec	137
Težave s strešicami	137
Antena	138
Martin Jevnikar:	
Zamejska in zdomska litera-	
tura (Franc Sodja; Vinko Be-	
ličič; Maja Haderlap; Mirko	
Mazora; Jakob Renko)	143
Mogoče ne veste, da	145
Iz slovenske publicistike	147
Dr. Miloš Kralj:	
Za mirno vožnjo	148
Na platnicah: Pisma; Čuk na	
Obelisku; Za smeh; Listnica	
uprave	
Priloga:	
Pavle Merkù: Svetniki v sloven-	
skem imenoslovju (str. 33-36)	

Zunanja oprema:
Edi Žerjal

Uredništvo in uprava:
34133 Trst, Italija, ulica Donizetti 3
telefon 040/768189

Lastnik: SLOVENSKA PROSVETA

Reg. na sodišču v Trstu št. 193

Član USPI
(Zveze italijanskega
periodičnega tiska)

Posamezna številka Mladike stane
3.000 lir. Celoletna naročnina za Ita-
lijo 22.000 lir; nakazati na poštni te-
koči račun 14470348 — Mladika -
Trst. Letna naročnina za Jugoslavi-
jo 10.000 din. Druge države 29.000
lir (ali enakovreden znesek v tuji va-
luti), po letalski pošti 39.000 lir.

Tisk in fotostavek:
»graphart«, Trst, ulica Rossetti 14
tel. 040/772151

Pisma v tej rubriki izražajo mnenja dopisnikov in ne obvezujejo uredništva.

Akcija 10.000 lir za kulturo

Pobudniki akcije 10.000 lir mesečno za kulturne potrebe smo se sestali 2. decembra na uredništvu Mladike in sklenili sledeče:

1. Akciji se lahko pridruži vsak, ki so mu pri srcu naše kulturne ustanove, naš tisk in naša prosvetna središča. K akciji pristopi vsak *prostovoljno* in od nje lahko odstopi prav tako *prostovoljno*, kadarkoli se mu zdi, da pri njej ne more več sodelovati.

2. Pri akciji sodelujemo tako, da mesečno nakažemo vsoto **10.000 lir**:

— na tekoči račun št. 2520 pri HRANILNICI IN POSOJILNICI NA OPĆINAH, naslovljen na Društvo slovenskih izobražencev;

— ali pa na poštni tekoči račun 14470348 na ime Mladika — Trst.

V obeh primerih je treba navesti razlog vplačila in vpisati geslo »Akcija 10.000«.

3. Pobudniki sklicujemo širši sestanek vseh prijateljev, ki nameravajo sodelovati pri akciji. Na tem sestanku bomo izvolili odbor, ki bo omenjeni sklad upravljal in odločal o namembnosti.

Sestanek bo v torek, 10. januarja, ob 20. uri v Peterlinovi dvorani v Donizettijevi ulici št. 3 v Trstu.

Pobudniki

SOLIDARNOSTNE STAVKE

Oglašam se v zvezi s solidarnostno stavko slovenskih dijakov v podporo italijanskim dijakom šole »Nordio«.

Ni prvič, da gredo slovenski dijaki na ulice, da bi manifestirali v podporo dijakom iz italijanskih šol, ki kot kaže imajo velike težave s prostori, učnim osebjem itd. Niti nisem proti takim in podobnim manifestacijam, saj se tudi sam zavzemam za mirno in prijateljsko sožitje ter sodelovanje med tu živečima narodoma, predvsem kar se tiče njihovih mlajših generacij.

Hotel bi pa vedeti, kolikokrat so italijanski dijaki in profesorji manifestirali v podporo slovenskih šol, kolikokrat so se pozanimali za probleme slovenske šole, ki so, kot znano, ogromni. Zdi se mi namreč, da se kljub vsej dobri volji naših di-

jakov niso italijanski vrstniki skoraj nikoli zmenili za njihove probleme, v zahvalo za sodelovanje pa so jih še ozmerjali s »sciavi«, kakor se je zgodilo na zadnji manifestaciji.

Bivši dijak

Tudi mi se večkrat sprašujemo, komu koristijo take »solidarnostne« manifestacije, ko ostajajo vrata na drugi strani v večini primerov zaprta. Bolje bi bilo, ko bi se slovenski dijaki bolj zanimali za probleme svoje šole in prirejali stavke in manifestacije v ta namen, kot se je že zgodilo na koncu prejšnjega šolskega leta. Pozitivno bi bilo tudi, če bi organizirali eno ali več okroglih miz o težavah naše šole, ki niso prav majhne.

4. stran platnic

SLIKA NA PLATNICI:
Jaslice (foto Cvelbar).

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR: Lojzka Bratuž, Lilijana Filipčič, Ivo Jevnikar, Marijan Kravos, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavec, Franc Mljač, Aleksander Mužina, Sergij Pahor, Danilo Pertot (uprava), Ivan Peterlin, Peter Rustja, Ester Sferco, Tomaž Simčič, Maks Šah, Marko Tavčar, Zora Tavčar, Edvard Žerjal (likovna oprema) in Ivan Žerjal. Vsi pisci sodelujejo brezplačno.

Ljubka Šorli

Ko zvezde žarijo

Opolnoči, opolnoči,
ko zvezde najlepše žarijo,
si lunini žarki
utirajo pot
skoz mehko meglico
na svet.

A kam?

Nad Betlehem
k ubogim ljudem,
ki lučke nobene nimajo.

In lunini žarki
nad hlevček spuste se,
skoz lino v blesteči svetlobi
zvrste se.

In kmalu so jasli srebrne...

Mariji v očeh
se solza utrne
od sreče.
Zdaj Dete ogrne
in z Jožefom moli.
O, srečna tako
ni bila še nikoli.

Glas o rojstvu

Sveta noč je zemljo obiskala,
na najtišje strune zaigrala:
V Betlehem, v jaslih, spi otrok,
po Mariji človek je in Bog.

Glas o Rojstvu morja in vrhove
preletél je, segel v vse vekove,
zrasel v veličasten je koral:
Slava ti, nebes in zemlje Kralj!

Uspavanka tiste noči

(V slogu japonske tanka-pesmi s 5,7,5,7,7 zlogi.)

Marija ziba
samega Boga v rokáh,
ujca in ziba.
V deskáh zadrema veter.
Noč odmakne lice s šip.

Vladimir Kos

Čisto drugačen scenarij

Tisti dan, na videz ves navaden,
je tih zašel in postal je noč —
božja noč čez jasli s kupi slame
ki v njih pleničke so z Detetom.

Z Detetom je mamica Marija,
presrečna gleda v obrazek speč.
Dete to je Sin Boga vsemira
iz veka v vek in iz veka v vek.

Vekanje otrok in pasji lajež
in cikle trgajo nočni mir.
V vonju ovc v zadregi se smehljaje
sprejem zaprosi vodnik-pastir.

Tiri zvezd se svetijo od zore,
a vid luči je kot zmeraj slep;
s svoda tiplje staro pot čez góre
v Atene, Rim in Jeruzalem.

Božični kot

Prav do dne
sva se zlahka srečavala z luno:
most mesečine vodil pošev je
onkraj smrek,
levo, desno med hišami v lesku baržuna;
rahlo se bočil v svod je,
v zláto blesteč se breg.

Prav do dne,
ko je zraslo pred mostom poslopje,
eno od mnogih,
z vejami, trdimi kot smrt.
Najin most so razbili, uničili ločje.
Smreka cementna, z iglami žic,
je novi vrt!

Zmeraj više je treba iti
do lune.

Veter, ki veje, kjer se odloči,
pride pet k voglom cest,
ki so Mest nezazidane strune.
Svet je še zmeraj lep
za božično zvest pogled.

Pismo Jezuščku v štalici

Ljubi Jezušek! Spet boš v revni štalici prišel na svet, letos že tisočdevetstodevetinosemdesetič, uzakonjenemu, zajamčenemu in svobodnemu splavu navkljub. Kaj več kot revno štalico si z današnjo pravično stanarino in stanovanjsko stisko pravzaprav niti ne moreš privoščiti. Ogrevanje ti zagotavlja vol s svojo toplo sapo, ki nas že pripravlja na bodočo energetska krizo, posledico odpovedi jedrske energiji. Oslička ni več: odkar so izumili skupinske izpite, se je vpisal na univerzo. Tudi pastirjev v jaslicah ni veliko: skoraj vsi so se šli smučat v Dolomite, na Trbiž in na Vogel. Sveti trije kralji so se podali na pot za zvezdo repatico, a Bog ve, če ji bodo lahko sledili do Betlehema z vsemi ameriški, ruskimi in evropskimi sateliti, ki se prerivajo na nebu.

Gotovo si opazil, da se je v zadnjih letih marsikaj spremenilo. Evroislamizma, na primer, ki ga je pred 12. stoletji ustavil Karel Martel pri Poitiersu, danes ne ustavi več niti Karel Marx v afganistanski ali adzerebajdžanski preobleki. Komunizma pa ni več: odpravil ga je novi ruski car, Mihail Gorbačev I. Edine preostale komuniste najdemo še med teologi in tržaskimi Slovenci.

Marsikaj pa je ostalo pri starem, na primer tvoj največji praznik, božič, nekdanji praznik srca. Naj bo kriza ali blagostanje, božič je še vedno praznik njenega veličanstva potrošnje. Reklama zagotavlja, da je notri v neki slaščici »več božiča«. Ne suhega grozdja ali orehov, več božiča. Kdo bi si mislil, da bo teologija končala v slaščičarni? Šolska mladina bo ob tej priložnosti pisala proste spise nekako takole: »Včeraj smo doma praznovali božič. Moja družina je zelo revna, zato smo v štirih pojedli eno celo potico. Naši sosede potice sploh niso pokusili. Mama pravi, da so ateisti«.

Petindvajseti december, dan dobrote, dan obveznega nasmihanja, čezmernih voščil. V avtobusu odstopamo sedež starejšim potnikom, dobrodelne ustanove na silo vlečejo mestne klateže v obložene jedilnice. Šestindvajsetega decembra pa smo že spet trogloditi.

Čudež, za katerega te prosimo, ljubi Jezušek, je ta, da bi božično širokosrčnost podaljšal vsaj do svetih treh kraljev. Potem te prosimo za leto 1989 brez potresov. Potresov je že itak dovolj na borzi. Daj nam novo leto brez poplav in brez »una tantum«. Pomagaj sosednji Jugoslaviji, da ne bi bila ovca v jaslicah leta 1989 dražja od vola v letošnjih. Odpusti nam naše dolge, kakor bi tudi mi odpuščali našim dolžnikom, ko bi jih imeli. Žal ima naša (in še bolj matična) plačilna bilanca samo upnike. Ne vpelji nas v inflacijo in reši nas sociologov. Amen.

(Po C. Marchiju priredil Ž. Č.)

Saša Martelanc

Rože iz Avstralije

V Krasju nad Trstom je pošta že od nekdaj poslovala vzorno.

Pisma, razglednice in vse drugo so v nekoliko temačnem uradu nedaleč od cerkve prevzemale in odpremljale zanesljive roke. Udarce pečatnikov je bilo še na cesti slišati kot zagotovilo, da bo vse čimprej prišlo tja, kamor je namenjeno. Na obrazih uradnikov pa je vsakdo lahko prebral, da dolžnost še ni vse. Nekaj je bilo prav tako pomembno: poklicna čast.

Pismonoša Karlo je imel svojo poklicno čast razdeljeno v dve skušnjavi. Prva je bila v tem, da je s kolesom še hitreje kot prejšnji dan privozil do vrat svojih sovaščanov in jim izpolnil težko pričakovanje ali pa jih veselo presenetil. Druga skušnjava pa je bila, prestrezati prejemnike že na cesti ali pa jih — in to je bila njegova specialiteta — poiskati na zanesljivih mestih zunaj doma: v gostilni, na vrtu ali celo v oddaljenem vinogradu.

Z dedkom Jakobom so bile včasih majhne komplikacije. Pošta nanj je bila naslovljena na stanovanje v Presečni ulici, ampak pismonoša Karlo je nekoč in potem še večkrat opazil, da je bil prav zadovoljen, če se je zglasil v pisarni ob njegovem skladišču gradbenega materiala, ko je bil slučajno tam v bližini. Karlov opazovalni čut se je polagoma še izostril: dedek se ga je v svoji poslovni lopi razveselil zlasti, ko je iz tujih krajev prejel kaj takega, kar je dišalo po pristrčnem. Zato je postalo jasno: navadna pošta gre na Presečno, kakšna voščilnica pa zavrzdno v lopo. In veseli, bučni bas je bil prijazna nagrada, ki se je rada podaljšala čez cesto, do točajne mize Pri Maksu.

Pravcati praznik je nastal, kadar je prišlo v predbožičnem času pismo iz Avstralije. Bučni bas se je spremenil v čudno brundanje, ki bi ga večina sploh ne razumela. Poštarju pa je bilo jasno, da je to le posebna oblika ganotja, in da tokrat ne bo zahvalnega sprehoda čez cesto. Dedek je želel ostati sam s pismom, ki mu je bilo očitno zelo drago.

Najprej si ga je ogledoval in si predstavljal, kako neskončna pot je za njim. Bogve skozi koliko rok je šlo, na kolikerih letališčih je pristajalo in spet vzletalo skupno s potniki in prtljago, preden ga je dobil v roke zadnji posrednik, prijatelj pismonoša, in zdaj končno on sam! Njegovo ime je bilo napisano z znano pisavo, za njo je slutil roko, ki jo je tolikokrat prijateljsko stisnil, zadnjič, že pred skoraj desetimi leti, prav v tem uradu, ob tej mizi.

Iz žepa na telovniku je vzel star pipec, ki ga je uporabljal samo za lupljenje sadja in odpiranje pisem. Prerezal je ovojnico in počasi, previdno kot dragoceno listino, potegnil iz nje v dvojne preganjen kartonček. Na naslovni strani so bili božični okraski in tiskane besede v jeziku, ki ga je razumel le v kakem drobcu, če je bilo podobno nemščini. Pravo, z globokim veseljem pričakovano besedilo pa je bilo na notranjih straneh. Snel si je debela očala in nekoliko stisnil oči; na čelo mu je padel šop sivih las, čez usta pod nalašč nekoliko neurejenimi brki pa mu je zaplaval srečen nasmeh.

»Dragi in spoštovani dedek Jakob...«

Bruna Pertot

LIŠČEK

Ti starinar si
med ptiči:
v adventnem
mehkem mraku
hraniš
starožitne glase,
z izrezljano
medenino
in stoletja staro
uro:
zvonko pada
njeno bitje
skozi veje
v globino.

ČIŽEK

Zima
ti
in mraz
ste eno,
s tisto
svojo malo
lutnjo
v depresijo
uglašeno.

PLAVČKI

Večnosti
smo ukradli
ta naš zemski
čas:
pravljica
je zame,
pesem je za vas.

KOS

Poje,
kdor rodi
se pevec.
Lepšega daru
tvoja ptičja
mati
ti ni mogla
dati.

Ob novi premieri SSG

Ob novi premieri Slovenskega stalnega gledališča v Trstu se v naši javnosti znova pojavljajo pomisleki — podobno kot že v preteklosti — o režiserjevi svobodi in o vlogi manjšinskega gledališča. Ob objavi repertoarja za novo sezono smo se »Strička Vanja« Antona Pavloviča Čehova razveselili, da bomo spet videli delo svetovnega klasika in da bodo mlajši imeli priložnost spoznati poetičnost ruskega mojstra, ki še danes navdihuje svetovne uspešnice, tudi filmske. Doživeli pa smo razočaranje: kar je Dušan Jovanovič postavil na oder Kulturnega doma namreč ni Striček Vanja in ni A. P. Čehov. Strokovna kritika je sicer v preteklosti že večkrat pohvalila SSG Trst, ker obdeluje klasična dela na nov način in jih posodablja, spomnimo se samo Cankarja... Koliko je to umestno, je vprašanje, ki ga ne bomo tu reševali in niti ne o tem polemizirali. Dejstvo pa je, da naše slovensko stalno gledališče ni eksperimentalno in da je edina gledališka poklicna ustanova med manjšino. Njegova naloga je posredovati gledališko kulturo, tako slovensko kot svetovno, širši publikii, ki zajema tradicionalne gledalce in študirajočo mladino, ne pa redkim izbrancem, na katere dražilno vpliva samo spreminjanje ali celo potvarjanje umetniških besedil.

In tokrat smo ponovno pri potvarjanju, pa naj nihče ne reče, da ideologiziramo. Striček Vanja je komedija, ki zajema vso tematiko A. P. Čehova, za katero je izrazito vzdušje optimistične melanholiije ali, kakor ga je označil Korolenko, »melanholično veselje«. Njegovo delo, tudi in morda še posebej »Striček Vanja«, je izraz njegovega celotnega življenja, ki je bilo preprosto in zapleteno obenem. On sam pravi, da je ljubil življenje, pa čeprav v usodah preprostih in nesrečnih ljudi, ki upajo v daljino in nejasno srečo preko posameznikovega življenja. Čehov poimuje to skoro kot vero, za Jovanoviča pa je to sreča v mamilih, zato postavlja avtorja in njegovo delo popolnoma na glavo, razdvoji naslovnega junaka, nežnost

Pozdravi, spraševanje po zdravju in svojcih, spomini na nekdanje dni in srečanja, sporočila o delu in razvijajoči se družinici, hvaležne besede za davne prejete dobrote, voščila za Božič in novo leto.

»To Vam iskreno želi Vaš Božo.«

Odložil je branje, se zamislil, pa ga spet vzel v roke. Med že poznane besede so se mu zdaj vpletali spomini na »mojega najmlajšega prijatelja«, spet so zaživeli prizori tudi iz lastnih mlajših let, prijateljske družbe ob tolikih nedeljah in praznikih na njegovem prijetnem domu. Potem so se spomini kar nadaljevali brez pomoči avstralske voščilnice. Pogled se mu je pri tem sprehajal po ogromni pisalni mizi, ki je imela poleg običajnih predalov na robu še nakakšno ozko omaro s policami, poličkami in predalčki ter se je dala zapirati z valovitim lesenim rolojem. To je bila njegova pisarna v pisarni, arhiv z najvažnejšimi ali pa najljubšimi papirji in fotografijami, miniaturna delavnica z vsem mogočim orodjem in priborom vse do povečalne leče, nožiča za prerezovanje cigar in celo stare tramvajske piščalke.

Nasmehnil se je, ko jo je spet zagledal. Že dolgo mu ni več služila. Živo pa mu je ostal v spominu Božov prešeren smeh, ko so bili z veliko družbo na neki vrtni veselici in je najmlajši prijatelj prvič videl, za kaj jo rabi. Z njo je prižvižgal natakarkarja, ki mu ga ni uspelo prej priklicati po več pozivih, čedalje glasnejših in nazadnje že hudovalnih!

Potem pa se je nečesa domislil. Pošaril je po papirjih na mizi in končno našel pisanje, ki ga je bil prekinil ob prihodu pismonoše. Še enkrat ga je preletel: dopolniti ga mora.

Bilo je božično pismo, znamenito božično pismo, ki ga je vsako leto tik pred Svetim večerom sestavljal v tišini svojega urada, zakopan med dragimi predmeti in mislimi. Bral ga je potem na božični večer, ko so bile že prižgane lučke ob jasicah ter so za mizo zbrano in praznično sedeli poleg stare mame še sin z družino, nekaj najožjih sorodnikov in kak izbran prijatelj, ki je imel dom daleč od Krasja, onstran neprehodne meje, ki so ji v tistem prvem povojnem času pravili železna zavesa. Ko je pričel brati glasno, zaradi zatrtega ganotja skoraj malce robato, je bilo marsikatero oko vlažno. Najprej se je spomnil rajnih družinskih članov in temu je sledila kratka molitev. Potem pa so prišli na vrsto vsi navzoči, eden za drugim, po imenih, z voščili za vsakogar in z zahvalo za vse, kar so mu med letom dobrega naredili. Sedel je impozantno, z glasom in postavo patriarha, in ko je prišel svoji božični poslanici do konca, so ga zasule hvaležne besede. Nato se je oglasila Sveta noč iz domačih grl, in dedek Jakob jo je spremljal na svojem prazničnem, predragem glasbilu, na citrah.

Da, letošnjemu božičnemu pismu nekaj manjka, je bil zdaj uverjen dokončno. Segel je po nalivnem peresu, ga odvil in začel pisati.

»V mislih pozdravljamo nocoj tudi našega prijatelja Boža v daljni Avstraliji. Tudi letos se nas je spomnil z voščili, mi pa se ga spominjamo, kako je nekoč tudi on sedel med nami na ta večer in še večkrat prej in kasneje. Radi smo ga imeli in še ga imamo radi. Želimo mu blagoslovljen Božič in veliko sreče v življenju.«

Prebral je, kar je napisal, si zadovoljno pokimal in nekaj zabrundal. Obe pismi, svoje in avstralsko, je skrbno spravil v žep, potem pa je počasi vstal, z rolojem zaprl in zaklenil mizo, se oblekel in oprezno, ker so mu oči nekoliko nagajale, stopil v jasen in mrzel zimski večer. Zazdelo se mu je, da diši po snegu. Ali pa po Božiču.

Če ne kar po obojem.

* * *

»Takole, oče, to je pa naš novi pevec.«

Tako je, kakih deset let prej, kleno in preprosto poskrbel za predstavitev sin, sodelavec v podjetju, v prostem času pa navdušen pevec in vodja mešanega zbora »Slavček«.

Božo je prijazno stisnil ponujeno roko, na obeh straneh je bilo nekaj običajnih besed, predvsem pa radovednega ogledovanja in zbiranja prvih vtisov. Zdelo se je, da sta oba zadovoljna, da prvi videz potrjuje to, kar je bilo dotlej šele opisano in napovedano. Mladi novi gost je dedka nekoliko spominjal na Srečka Kosovela, mogoče tudi zaradi zelo podobnih očal. Božo pa je začutil, da ima pred seboj temperamentnega orjaka, zelo verjetno z dosti mehkejšim srcem, kot bi dale slutiti poteze na obrazu, ki so pričale o težki mladosti in trdem življenju, preden sta v zrelih letih prišla uspeh in ugled.

Sledilo je predstavljanje še z vsemi ostalimi, od stare mame pa do vnukinje, študentke Mije. Z njo sta se nasmehnila drugače, saj sta se bežno že poznala. Srečal jo je na razstavi v ateljeju kiparja Goršeta v ulici Romagna. Zamaknjen je bil v razstavljenе umetnine, še najbolj pa v lesenega svetega Frančiška, ki so mu na iztegnjenih rokah sloneli drobni golobi.

»Kako lepo!«

Besedici je izrekel le v mislih, nekdo pa jih je istočasno dahnil z glasnim občudovanjem: Mija. Pri dedku sta imela tako zdaj že nekaj oprijemljivega za prvo daljše kramljanje.

Vse na teh ljudeh je pričalo, da se imajo radi in da so zelo pogosto skupaj. Mlajša družina je sicer živela zase, a prav blizu, središče rodbine pa je bilo seveda tu, pri starih dveh. Nedelja brez popoldneva pri dedku Jakobu je bila nekaj nepojmljivega. Nekaj naravnega pa je bilo to tudi za sinove in skupne prijatelje, ki so imeli, povečini begunci, tukaj svoj drugi dom, nekateri celo edinega. Pripovedovanje spominov, igranje taroka, veselo in včasih tudi zaskrbljeno pogovarjanje o minulih ali bodočih usodah se je prepletalo s petjem, ki je imelo večkrat kar koncertno višino, saj so bili hišni prijatelji povečini iz »Slavčka«. V poletnih mesecih je ta in še povečana prijateljska družba hodila na izlete po Krasu; včasih je iz kake skrite dolinice priplavalo ubrano petje, da je kak tuj izletnik obstal in prisluhnil. Bili so velika, vesela družba ljudi, ki so se imeli radi, bili so enakih nazorov in sorodnega čustvovanja, s srcem in koreninami v nikoli pozabljeni slovenski deželi. Kar je bilo zraven domačinov, so vse to razumeli in si prizadevali, da bi se nihče ne počutil tujca. Še najbolj so za to skrbeli dedek in njegovi, ki so poleg človeške topline razdajali tudi neskončno gostoljubnost. V tem je bila na prvem mestu stara mama, dobrotna in nekoliko zadržana gospa, ki je znala s svojimi starimi recepti takorekoč iz nič ustvarjati čudežne pojedine. V svoji shrambi je imela na stotine vaz in vazic, v njih pa je bilo vloženo menda vse, kar je kdaj raslo po vrtovih, poljih in celo po gozdovih. Vse, kar je prinašala na mizo, je bilo ne le neizmerno okusno, marveč tudi očitno pripravljeno z veliko ljubeznijo. Zato je marsikdo sumil, da ima v posebnih vazah vložene celo sončne žarke, za vsak letni čas po enega.

V tak svet je stopil Božo, ko je tistega davnega nedeljskega popoldneva prestopil prag v Presečni ulici in mu je dedek Jakob s preprostim stiskom široke dlani sporočil, da ga sprejema med svoje. Tistega dne je imel novi pevec pravzaprav glavno besedo. Pripovedoval je svojo kratko življenjsko zgodbo, in način, kako so ga poslušali, mu je vlil neomajno prepričanje: tukaj mi bo dobro, varno in lepo.

Božo je prišel v primorsko deželo neke viharne poletne noči v enem prvih povojnih let. Na vihar je čakal zato, ker so mu zaupni in izkušeni znanci povedali, da je takrat ob meji varneje. Ugotovil pa je, da je to le delno res, saj je kljub gromom le zaslišal strele iz pušk, ko se je plazil po čistini od grmovja enega sveta do grmovja drugega, pri tem pa se je orientiral po lučki na božjepotni vzpetini. To je bila znamenita dobrotna lučka priletnega župnika, ki je vrsto let vsako noč kazala pot ljudem v stiski. Tajnost so poznali mnogi, ki so se bili odločili za nevarno pot

njegove poetike spreminja v grobost, upanje v obup.

To delo torej, ne glede na bleščečo izvedbo in napor ansambla, prav gotovo ni pridobilo novih simpatij naši gledališki hiši, ki je tega še tako potrebna. Prav tako ni opravilo vzgojnega dejanja med našo mladino, za katero si prizadevamo, da bi se navdušila za odrsko umetnost in ne bi samo zapravljala časa v disco-clubih ali pred plehkimi TV-programi.

Na koncu tega razmišljanja postavimo našemu gledališču in režiserju, nekaj jasnih vprašanj v imenu vseh tistih, ki so bili nad predstavo razočarani:

Zakaj nimamo pravice gledati del tako, kakor si jih je zamislil avtor?

Zakaj SSG ne ustanovi eksperimentalne sekcije?

Zakaj se SSG veže zadnje sezone skoro izključno na D. Jovanoviča (njegov zgled namreč nevarno »vleče« še ostale režiserje)?

Zakaj D. Jovanovič ne napiše ali uprizori lastnih del, ki bi odgovarjala sedanji stvarnosti, če A. P. Čehov ali kdo drug danes ne ustreza več?

P. S.

Izid fotografskega natečaja

Ocenjevalna komisija fotografskega natečaja MLADIKE v sestavi Marjan Jevnikar, Marjan Slokar, Edi Žerjal in Sergij Pahor, je v soboto, 17. decembra, pregledala prijavljena dela. Zaradi nizkega števila udeležencev je komisija sklenila, da podeli samo drugo in tretjo nagrado.

2. nagrado prejme zaradi plemenite obdelave predmeta slika z naslovom »Znamenje v Koludrovici«;

avtor: Peter Cvelbar

3. nagrado prejme slika SUHA ROBA zaradi grafično zanimivega prikaza pletarskih izdelkov;

avtorica: Maša Bandelj

Komisija je nadalje pregledala za odkuno nagrado sliko jaslic avtorja Petra Cvelbarja zaradi prostorsko zanimive rešitve motiva.

Milena Merlak

Marijini romarji

Marija Snežna,
nedolžna in nežna....

Tvoji romarji
se ozirajo
v mavrično smer,
na streho zvonika,
ki ga obseva večno sonce.
Vidijo te
v vaški kapeli,
v cerkvi na hribu,
v veličastni katedrali.

Marija Snežna,
nedolžna in nežna....

Tvoji romarji
prihajajo k Tebi,
ko stojiš ob Jezusovi zibelki,
še sami postajajo
otroci božjega materinstva.
Zatekajo se k Tebi,
ko stojiš pod križem,
da jih tolažiš,
čeprav si žalostna.

Marija Snežna,
nedolžna in nežna....

Vzeta v nebó
nisi na nikogar pozabila.
Ozrla si se nazaj
in vso zemljo
s sinjim plaščem,
z neizmerno ljubeznijo
ogrnila.

Marija Snežna,
nedolžna in nežna,
prosi za nas!

V NOVEM LETU

SPOMINI KRAŠEVCA
NA ITALIJANSKO VOJSKO
IN NEMŠKO TABORIŠČE

Naročite se na Mladiko takoj!

— pa tudi tisti, ki so na take nočne potnike čakali s puškami in psi. Zato marsikomu ni uspelo čez nevidno mejo, ki je njegov obup ločevala od sanj in načrtov. Šele kasneje je Božo zvedel, kako je kljub viharju imel veliko sreče, da je prišel na to stran živ in cel, čeprav seveda do kože premočen, ko se je ob svitu javil na postaji angloameriške civilne policije v nekem tržaškem predmestju.

»In zakaj ste se odločili za beg?«

Nekdo je to vprašal le zato, ker mu ni prišlo na misel kaj drugega ob želji, da pokaže fantu simpatijo. Saj je že vedel za odgovor, kot so zanj vedeli vsi, ki si niso zavestno in iz nasprotne gorečnosti zatiskali oči pred stvarnostjo tistega časa.

»Ne zaradi materialne stiske, čeprav je bilo tudi te ravno dovolj. Zaradi laži. Na vsakem koraku je bilo treba lagati. Če bi govoril resnico, bi bilo z menoj kmalu pri kraju. V takem svetu mi ni bilo obstanka. Zato sem šel, čeprav se mi je trgalo srce in sem vedel, da ostajajo za menoj solze, skrbi in mogoče celo maščevalnost. Vedel sem, da bo cena visoka, mogoče tragična. A nisem zdržal.«

Dedek Jakob je poslušal pozorno, da si je pozabil prižgati pravkar prirezano in obredno oslinjeno cigaro. Jaz sem imel težko mladost, je pomislil, ta fant jo je imel pa kratko.

»Tole sem prinesel od doma«, je sproščeno dodal Božo in živo pogledal dedka, ki mu je vtem le zaprasketala vžigalica v roki. Bile so orglice.

»In tukaj je vrezan datum tiste viharne noči.«

»No, pa nam zaigrajte kaj! Takih orglic nima vsak.«

Vsi so se prijazno nasmejali. Po prvih taktih so se s pesmijo pridružili njegovemu igranju, ki se ga je sprva držala majčkена trema, saj ni imel pred seboj navadnih poslušalcev. Igral je dedku Jakobu in njegovim, ki so mu tako na široko odprli vrata v svoj dom.

»Spomlad' prav luštno je...«

Ubrano je zaplavalo čez omizje in dedka je kar nosilo, saj je bila to ena njegovih najljubših pesmi. Zato je ob refrenu poprijel tako ognjevitost, da mu je zajeten podbradek kar trepetal:

»Tako bo preteklo to naše življenje —

— saj Bog je ustvaril tako.«

»To bomo pa zalili in zdaj trčili! Na zdravje našemu novemu prijatelju, na zdravje, gospod Božo!«

Ko se je že pozno zvečer vračal v mesto, si je v mislih večkrat ponovil: »Kako lepo!« Pri tem je malo pomislil tudi na Mijo, saj so bile te besede pravzaprav njene, čeprav iz drugačne priložnosti. Zelo prikupna je, je pomislil. Ampak tudi zelo mlada. Premlada, si je še dodal, ko se je vrnil k doživetjem te nepopisno lepe nedelje.

* * *

Preživljal se je priložnostno, predvsem z inštrukcijami, saj je imel kot še nedavni ljubljanski maturant solidno zalogo gimnazijskega znanja. Po dolgih mesecih tako majave življenjske osnove pa se mu je nasmehnila sreča. Kot »črnega« delavca ga je sprejel eden izmed številnih tržaških »pakétarjev«, ki so se oprijeli donosnega posla, ko je napočil čas človeške solidarnosti in sorodniške pomoči ter so romali čez mejo zavoji z najnujnejšimi živili in še kakim priboljškom. Svoje delo je opravljal zelo vestno, saj je ob vsakem zavoju, ki ga je šival v vrečevino, živo čutil, kakšno veselje in olajšanje bo predstavljala pošiljka, ko bo prišla na cilj, in kako ljubeče in zaskrbljene misli so obdajale one, ki so take zavoje naročali. Prav vse je pripravljaval in šival z enako ljubeznijo kot tiste redke, ki jih je včasih lahko odposlal tudi sam.

Zdaj je imel že lastno sobico v mestu, delil pa jo je z mladim profesorjem zemljepisa, beguncem s Štajerskega, ki ga je spoznal v prijetni krčmi v ulici Toti pod Svetim Jakobom. »Pri psih« so pravili tistemu

Jubilejno praznovanje Dunajskega krožka

V že tradicionalnih prostorih prijetno domače gostilne WEIDINGER v 4. dunajskem okraju se je v soboto, 26. novembra, od pete ure popoldne tja pozno v noč razživel vesel DRUŽINSKI SLOVENSKI VEČER. Povod za praznično razpoloženje ob obilni zakuski je bil STOTI DUNAJSKI KROŽEK, torej jubilejna številka in pričevanje o enajstletnem obstoju te žive in aktualne »okrogle mize«, ki je s svojim odprtim in človečanskim duhom poleg koroških in drugih Slovencev na Dunaju pozdravila v svoji sredi tudi številne prijatelje iz centralnoslovenskih, nemško govorečih avstrijskih in neslovenskih manjšinskih krogov, kot so gradiščanski Hrvati, Madžari ter Čehi na Dunaju. Po budnik in stalni organizator teh srečanj s široko zasnovanim programom iz najrazličnejših, tudi politično aktualnih interesnih področij, FELIKS J. BISTER je za to praznično priložnost pripravil prav pester spored. Za uvod so zaigrali mladi tamburaši SLOVENSKEGA PASTORALNEGA CENTRA NA DUNAJU. Nato je Bister po zvokih slovenskih in hrvaških narodnih pesmi podal DELOVNO POROČILO DUNAJSKEGA KROŽKA med leti 1977 in 1988. V tem časovnem obdobju se je zvrstilo kar sedemdeset predavateljev. Iz svojih del so brali znani slovenski koroški književniki Florjan LIPUŠ, Gustav JANUŠ in Milka HARTMAN ter s Slovenci povezani nemško pisarji avstrijski pesnik Michael GUTTEN-BRUNNER. Publicist in urednik na slovenskem oddelku avstrijskega radia v Celovcu Horst OGRIS je na posebnem večeru posredoval svoje ironično-kritične KOROŠKE LITANIJE, vodja celovških slovenskih radijskih oddaj Mirko BOGATAJ pa je predstavil razvoj, delo in pomen te ustanove ob štiridesetletnici njenega obstoja. Veliko zanimanja pa je bilo tudi za druga področja, kot so pokazale predstavitve koroškega slovenskega tiska in založništva s prikazi delovanja NAŠEGA TEDNIKA, SLOVENSKEGA VESTNIKA, MLADJA ali MOHORJEVE DRUŽBE. O REVIJI 2000 in PREŠERNOVI DRU-

lokalu, kjer so ti postregli dobro in poceni. Avtor absurdnega in zabavnega vzdevka ni bil nikomur točno poznan. Gostišče je bilo vsem ljubo predvsem še zato, ker so vedeli, da bo tam družba, kar je bila velika prednost za ljudi, ki so jih marsikje odrivali. Med stalnimi gosti je bil precej časa tudi baritonist Marjan Kos, ki je v tistih letih slovel po svojih koncertih na tržaškem radiu in po prosvetnih dvoranah tistega dela slovenskega Trsta, ki je soglašal s prižgano lučko na božjepotni vzpetini.

Sobica v španoviji s štajerskim profesorjem je bila že velik napredek. Prejšnje bivališče je bilo v Silosu, ogromnem poslopju ob železniški postaji, kjer so bili nastanjeni begunci, povečini istrski, pa tudi nekaj drugih je bilo še tam, tudi Slovencev. »Moj hotel« je Božo imenoval to mrakobno prehodno postojanko za stotine ljudi, ki so bili v Trstu iz zelo podobnih razlogov kot on sam. Ogromen prostor je bil pod oboki in med lesenimi nosilnimi tramovi pregrajen za lesom in lepenko, da so tako nastali sobam podobni prostori za skupine po štiri, po šest ali še več ljudi. Vse njegovo premoženje je bilo v lesenem kovčku pod pogradom, preostanek pa je visel na steni nad ležiščem: fotografije staršev in Bleda ter podobica brezjanske Marije. Odločilni del njegovega bogastva pa ni bil viden očem. Bil je to postopek za izselitev v Združene države Amerike.

Še ene dragocenosti ni opazil nihče, čeprav je bila na razpolago vsem očem. Tudi sam jo je opazil šele kasneje, ko je že zapustil »hotel«. Neka dne se je mudil tam v bližini, sredi poti med Silosom in kostanjevim parkom. Kot vkopan je obstal, ko se je slučajno ozrl proti vrhu vzpetine, kjer se tramvaj, namenjen v Krasje, odklopi od vlečne kabine in samostojno zadrda proti planoti nad mestom. Prav na vrhu je stala stara vila z nekakšnim stolpom v svojem sklopu. Prebledel je.

Ljubljanski grad!

Ljubljanskemu gradu je bila na las podobna tudi zgradba, in še prav nobene fantazije ni bilo treba priklicati na pomoč, ko je nemo strmel v privid, ki pa to ni bil. V tistem trenutku se je ovedel, kaj vse je bil potlačil v sebi, ko si je dopovedoval, da je presekal z vsem, kar je preteklega. Do solz ga je zapeklo od domotožja in s težkim vozlom v grlu se je premaknil dalje, ves presunjen od spominov, ki so drli vanj kot bobneče vodovje čez porušeni jez.

Ko je to svoje odkritje zaupal dedku Jakobu, je bil ta ganjen, a se je sklenil lotiti fanta surovo.

»Ne bodite baba!« je skoraj zavpil, da se mu je pepel s cigare vsul daleč naokrog po mizi in še po tleh. »Drek, pa ne ljubljanski grad! To je samo vila na Škorklji! In vi ste jo gledali s trga pred postajo, odkoder boste odpotovali v svet in v boljšo prihodnost! Ste zato tvegali strele onih divjakov, da se boste tukaj cmerili? Bodite ja mož, himmellaudon!«

Kar penil se je, in čeprav je Božo vedel, da le ljubeče blefira, si je njegove ostre besede vseeno hvaležno zapisal v srce. Streznilo so ga. Še vedno je kdaj pa kdaj pogledal proti »ljubljskemu gradu«, toda čustvom ni več pustil, da bi ga obvladala. Spoznal je, da so spomini kot levi: ali jih ukrotimo in udomačimo, ali pa nas bodo raztrgali.

* * *

Veliko mesecev je še poteklo, preden so prišle za Boža usodne in odločilne novosti. V tem dolgem času je bil med šivanjem zavojev razdeljen v več smeri. Njegove misli so bile pri ameriškem vselitvenem vizumu, ki ga čudno ni in ni hotelo biti, med dragimi onstran božjepotne vzpetine, pogosto pa tudi pri Miji, ki je bila še vedno premlada, pa je kazalo, da to kmalu ne bo več. Nedelje so bile zlate zaradi prisrčnosti dedkovih ljudi, ki pa so se začeli počasi razhajati. Večerje blage stare mame so bile vse pogosteje poslovilne: zdaj ta zdaj drug prijatelj s svežim ameriškim vizumom je zadnjič sedel za mizo, kjer sta bila petje in

ŽBI so govorili gostje iz Slovenije. Aktualne diskusije so se vnele ob zgodovinskih temah, ki so jih med drugim obravnavali strokovnjaki iz koroških vrst, kot na primer dvorni svetnik dr. Valentin INZKO, ki se je ob posebno veliki navzočnosti obiskovalcev DUNAJSKEGA KROŽKA dotaknil najbolj perečih vprašanj, ki tarejo koroško slovensko manjšino. Govorili in razpravljali so o usodnih dogodkih v letu 1918, o povojnem stanju na Koroškem, o preganjanju v času nacionalnega socializma.

Med predavatelji DUNAJSKEGA KROŽKA so bili tudi nekateri vidni avstrijski publicisti in novinarji, med njimi urednik časnika WIENER ZEITUNG in njegove priloge LESEZIRKEL dr. Thomas PLUCH, urednik katoliškega tednika DIE FURCHE Hubert FEICHTTL BAUER, najbolj pa pretresajo imena danes že pokojnih predavateljev DUNAJSKEGA KROŽKA, med katere spada tudi znani zgodovinar in religiozni mislec dr. Friedrich HEER. Njihov spomin so navzoči počastili s triminutnim molkom. Jubilejnega praznika se je udeležilo tudi nekaj predavateljev, med njimi znani arhitekt Wolfgang BRUNBAUER z družino. S humoristično (med)narodno PANTOMIMO je nastopil socialni delavec za Slovence na Dunaju Tone LEVSTEK, ki je prikazal s plastičnimi kretnjami in izrazi olimpijske tekmovalce, ribiče pri lovu ali pa primitivno agresijo človeka-lovca zaradi »nesramnega ptiča«. Z lepim darilom, elektronskim pisalnim strojem in cveticami, so navzoči skušali vsaj nekoliko izraziti svojo pozornost in zahvalo Feliksu J. BISTRU in njegovi ženi Mariji, ki je kot »gospodinja DUNAJSKEGA KROŽKA« stala vsa leta pri idealističnem trudu ob strani. Zahvalno besedo je poleg kirurga dr. Jožka BUCHA spregovoril tudi častni predsednik srečanj, ki so že zdavnaj postali majhna slovenska dunajska akademija, dr. Anton JELEN, ki je kot najbolj zvest obiskovalec enajstletnih mesečnih prireditvev — razen v poletju — prejel posebno priznanje v obliki lepe knjige o gradovih na Slovenskem izpod peresa Ivana STOPARJA.

Ob zaključku tega poročila pa ne smemo pozabiti še na eno mogoče premalo upoštevano zaslugo Feliksa J. BISTRA za nego slovenske kulturne tradicije na Dunaju. To je skrb za obnovitev že zelo zanemarjenih spominskih plošč dvema najpomembnejšima in dolgo časa na Dunaju živečima slovenskima oblikovalcema lepe besede Francetu Prešernu in Ivanu Cankarju, ki že

prijateljstvo pomagala prestajati čas med preteklostjo in prihodnostjo. Neka poslovilna večerja je zbolela družino samo: tudi nekateri njeni mlajši člani so se odločili za pot čez Ocean. Čez prag najgostoljubnejše domačije v primorski deželi se je prikradla splošno razširjena misel: ne-bogljena tržaška državnica gre h koncu, bližajo se nam velike spremembe, bogve, kako se bomo vanje vživali. Pojdimo stran, že drugi so pred nami to storili, tam daleč se bomo spet srečali in povezali, od domačih krajev pa ne bomo nič bolj oddaljeni, saj jih bomo nosili v sebi.

Mija je imela objokane oči, ko je z belim robčkom mahala s krova velike potniške ladje v starem delu tržaškega pristanišča. Tja so bili dan prej zapeljali pomorskega orjaka, ker so bili sunki burje tako siloviti, da bi ob izpostavljeni pomorski postaji lahko bilo nevarno. »Le zakaj se mora vse to dogajati prav v božičnem času«, je milo signaliziral beli robček vsem, ki so na pomolu ob razpenjenem morju prišli povedat odhajajočim, da jim želijo veliko sreče in da so žalostni ob tem slovesu.

Bodi srečna, ko pride pravi čas, je z brega odgovarjala Božova desnica. Spominjal se je njenega edinega poljuba: doživel ga je kot cvetni popek, ki se še ni odprl in mu je treba pustiti čas do pravega razcveta. Otožno mu je bilo pri srcu, ko se je parnik v širokem loku začel oddaljevati od brega ter ga je nazadnje zmanjkalo.

* * *

Le zakaj se mora to dogajati prav v božičnem času? Tako je pomislil tudi Božo, ko je leto kasneje potrkal na vrata dedkove pisarne in je iz nje glasno zabrundalo:

»Noter!«

Siva glava se je počasi dvignila iznad papirjev in tisoč malovrednih, dragih predmetov.

»O, gospod Božo!«

»Vsaj danes nehajte s tem "gospodom", dragi dedek. Jaz sem se prišel namreč... poslovit.«

Dobre, stare oči so bile skozi debela očala uprte v obiskovalca, ki ni bil kdorkoli. Še eden odhaja, še en prazen prostor bo za mojo mizo...

»Vesel sem, da se vam je izpolnil načrt. Nisem pa vesel, da nas zapuščate. Jaz sem vas namreč... jaz sem vas imel rad.«

»Dedek Jakob... jaz tudi. Hvala za vse, kar ste mi dali.«

Minuta tišine je bila lepa in žalostna. Šop sivih lasi je visel čez čelo, na širokem obrazu so bile prisrčne besede, ki pa niso bile nikoli izgovorjene.

»Saj me ne boste pozabili, kajne, ko boste tam v Ameriki.«

»Ne bom vas pozabil, dragi dedek. Vedno se vas bom spominjal... tam v Avstraliji.«

»Kje?!«

»V Avstralijo grem, to sem vam do zadnjega prikrival. Sicer ne vem, čemu.«

»Kako?... Zakaj pa ne v Ameriko?«

»Zato, ker je Amerika preveč natančna. Ugotovila je, da imam nekakšno senco na pljučih. Amerika ne mara senc, kot jih ni marala uradna domovina. Zanj je imel pa senco v glavi.«

»Važno je le, da je nimaš na vesti.«

Nič drugega mu ni dejal dedek Jakob, pa še zavedel se ni, da je svojega najmlajšega prijatelja prvič in zadnjič v življenju po pomoti tikal. Poslovlila sta se brez drugih besed, pa sta potem še dolgo vsak zase razmišljala, kaj naj bi si bila sploh rekla takega, kar ni bilo že zdavnaj povedano za sproti in za vedno.

* * *

Dedek Jakob je že dolgo let med rajnimi. Tudi mnogi od njegovih najdražjih, svojci in prijatelji, so že odšli v domovino večnega miru.

Za Božom so se polagoma izgubili vsi sledovi. Nekaj časa so še prihajala njegova pisma z lepimi in hvaležnimi besedami. Potem pa se je srčna, drobna nitka pretrgala.

Najbrž je tam daleč za južnimi morji že umrl. Nekateri starejši domačini v Krasju pa se ga še spominjajo. Tri stare ženice, ki so lani krasile grobove v dneh pred Božičem, so presenečene raznesle po vasi vest, da so ob grobu dedka Jakoba videle neznanega mladeniča, ki je bil ne navadno podoben tistemu fantu — no, tistemu, ki se je ženil pri Dedkovih, kaj ste pozabile, botre? In kako lepe rože je prinesel. Le bogve odkod?

Iz Avstralije so bile, čeprav le naročene tam daleč. Neznani mladenič se je vračal s prvega obiska v domovini svojih staršev, in na poti skozi naše kraje se je spomnil davne očetove prošnje, naj pomoli ob grobu nekega dedka Jakoba v Krasju. Molil je v jeziku, ki sta ga govorila njegova mati in oče, in tako ga je lahko razumel tudi nepoznani rajni.

Čudno, da se je to pripetilo prav v dneh okoli Božiča...

Pavle Zidar

Kovanec

*Za mano
pride nekdo,
ki bo kot jaz,
a ne bo to — ne,
kar sem jaz.*

*Njegov pogled bo strel
svetle solze,
ubil me bo v sanje,
v vodeno meglo
in natrgano potovanje.*

*Iz njegovih ust ne bo
besede žale,
samo hlad na moje rane,
saj sem iz bolečine
— on iz dežele slane.*

*Tam je vino kri
in zlati kelih od ust
do ust gredo...
Je to le upanje
in neke predpodobe zlo?*

*Za mano pride nekdo,
ki je bil pred mano.
V moji podobi pride,
in ne bo jaz,
da me obide.*

*V temo naj zatavam,
in od samote izpljuvan
kot bezgovina,
zadehtim naj že
v pokrajini maha.*

*Ta, ki je pred menoj,
sem jaz v podobi
dvojni,
kadar sem on,
je on tudi jaz.*

*Kovanec sva
iste teže, neločljiva,
in v isti sodbi,
da ne bova in nisva
razvozljiva.*

žarita v novem blišču na poslopjih, v katerih sta velika slovenska besedna ustvarjalca živila in delovala. Prav tako je bil DUNAJSKI KROŽEK med pobudniki iniciative za poimenovanje ene od dunajskih ulic po Ivanu Cankarju, kar je dunajska mestna uprava že uresničila v 22. okraju.

Milena Merlak

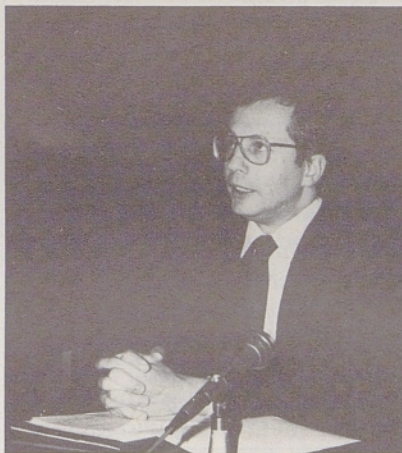
Član našega uredništva Danilo Pertot je 8. decembra postal očka. Njemu in ženi Veri čestitamo, Mojci pa želimo v življenju čimveč sončnih dni!

Težave S strešicami

Da se pri nas branijo rabe strešic za črke, nam je splošno znano. Vsak izgovor je dober: nimamo strojev s takimi črkami, te vrste črk so nam neznane in podobno. Toda, da o tem zgreši univerza, je pa neodpuščljivo. In vendar se je to zgodilo in to na svečani podelitvi častnega doktorata tujemu letos 900-letnico obstoja in ob tej priložnosti je že podelila nekaterim osebnostim častni doktorat. Tako so za to odličje izbrali tudi Slovaka Aleksandra Dubčka, pobudnika praške pomladi leta 1968, ki pa so jo sovjetski tanki nasilno zadušili. No, Dubčka so odstavili, a je vendar ostal živ, a na mrtvem tiru. Sedaj so mu podelili častni doktorat v Bologni. Ko so mu podelili to odličje, so ga lepo ogrnili v častiljiva ogrinjala, na glavo mu položili čepico in v roke izročili pergamentno listino z besedilom, da mu univerza v Bologni ob devetstoletnici obstoja podeljuje častni doktorat iz političnih ved. Vse to je snemala tudi televizija. Dubček se je malo nasmešnil, ko je prejel pergamentno listino s svojim imenom: ALEKSANDER DUBČEK. Kako je vendar to mogoče, da celo univerza pogreši? Ista univerza je med drugim po zadnji vojni podelila doktorske diplome več Slovencem in je njihova imena pravilno natisnila.

Društvo slovenskih izobražencev ob koncu leta

Kronika zadnjih dveh mesecev leta je za DSI zanimiva, pestra in tudi bogata. Odbor društva nam je v tem času pripravil nekaj zares kvalitetnih srečanj, ki so nas kulturno obogatila. Tu naj zabeležimo večere po kronološkem redu. 7. novembra je bila v Peterlinovi dvorani okrogla miza o sedanjem političnem trenutku v Trstu, pri kateri so sodelovali Zorko Harej, Bojan Brezigar in Aleš Lokar. V ponedeljek, 14. novembra, je v društvu predstavil antološko zbirko Vinka Beličiča PESEM JE SPO-MIN akademik prof. Pavle Merkú. Naslednji ponedeljek pa nas je dr. Maksimilijan Jezernik, rektor Slovenika v Rimu, vodil na sprehodu po slovenskem Rimu. Zadnji ponedeljek v novembru je bil gost društva dr. Edi Kovač iz Ljubljane, ki je govoril na temo »Konec filozofije — začetek modrosti?« V ponedeljek, 5. decembra, je dr. Rafko Dolhar predstavil dve knjigi župnika Maria Garjupa o Kanalski dolini. Isti večer pa je bila v Peterlinovi dvorani tudi otvoritev razstave ikon žabniške umetnice Tereze Keil Ehrlich. Na temo »Kristjani in politika« je predaval v ponedeljek, 12. novembra, dr. France Bučar. Leto so v društvu sklenili 19. decembra s predstavitvijo knjižnega daru goriške Mohorjeve družbe za leto 1989.

Dr. Edi Kovač

Dr. France Bučar

Pogled v Peterlinovo dvorano med predavitvijo dveh knjig Maria Garjupa o Kanalski dolini.

G. LAVRENČIČ 80-LETNIK

Beneški duhovnik Mario Lavrenčič je novembra praznoval 80-letnico. Posvečen je bil leta 1934 in od takrat opravlja svoje dušnopastirsko delo v Štoblanku. Bil je ustanovitelj beneškega verskega lista Dom in prvi predsednik Beneškega gledališča.

TRSTENJAKOVA KNJIGA

Akademik prof. Anton Trstenjak je na 620 straneh izdal »oznanjevalno antropologijo« Človek končno in neskončno bitje. V njej obravnava vprašanja na meji med teologijo in psihologijo.

Ob 29. novembru je prejel najvišjo jugoslovansko nagrado Avnoj za znanstveno delo.

IMELI SMO DVE DOMOVINI

Pod tem naslovom je Arhiv Slovenije 22. novembra odprl razstavo o 92 Slovincih, ki so se uveljavili na tujem od 15. stoletja do drugega desetletja našega stoletja. Razstavljeni so bili večinoma izvorni dokumenti od Tomaža Prelokarja iz Celja preko misijonarjev in rektorjev do umetnikov in drugih javnih delavcev.

O MAISTRU

Založba Obzorja je v Mariboru izdala izbor pesmi generala Rudolfa Maistra. Na 500 straneh pa je v uredništvu Janeza Švajncerja izšel zbornik Boj za Maribor 1918-19. Leta 1958 so ga bili prepovedali...

UMRL LJUDSKI DRAMATIK LOJZE CIJAK

Dne 24. novembra so na Kontovelu pokopali domačega 85-letnega ustvarjalca in dramatika Lojzeta Cijaka. Napisal je več del, ki so prišla na ljudske odre in na radio, Neurje pa tudi v repertoar Slovenskega stalnega gledališča v sezoni 1979-80.

IZSELJENCI

Konec novembra je bila v Rimu 2. vsedržavna konferenca o izseljeništvu. V pripravljalnem odboru je bil tudi tržaški komunistični senator Stojan Spetič. Med delegati je bilo več zastopnikov Zveze slovenskih izseljencev iz Furlanije-Juljske krajine, in sicer tako iz Benečije kot iz nekaterih držav v tujini. Nastopili so na konferenci in na nekaterih spremnih pobudah.

Mimo imenskih oblik Kunigunda in Kunica najdemo v slovenskem prostoru še dve: prvo izpričuje KOŠTIÁL 564, v krajevnem imenu *Sv. Kuntara* na Štajerskem, ki ga zaman iščem v ATLASU, drugo je spoznati v imenu naselja *Sv. Jungrt* pri Žalcu (ATLAS 90/B2). KOŠTIÁL navaja tudi štajersko priimkovno obliko, ki predstavlja apokopiran hipokoristik imena *Kuntara* z metronimičnim formantom *-ič: Kuntič*, ki je v ZSSP ni. Pač pa izpričuje ZSSP tri priimkovne oblike, ki jih lahko izvajamo iz imenske oblike *Kuntara*: nespremenjeno imensko obliko v priimku *Kuntara* (Štajerska, Dolenjska, Ilirska Bistrica), apokopirana hipokoristična oblika s formantom *-a: Kunta* (MB) in metronimični priimek na *-ič: Kuntarič* (Krško, Dolnja Lendava). Morda spada sem še priimek *Kuntner* (ZSSP Litija, MB), za druge, ki se pojavljajo na Zahodu, pa ni moč iskati razlage v našem hagonimiu.

Končno srečamo v slovenskem prostoru še imensko obliko z nemškimi formanti: Bezljaj navaja primere 1309 *Cuenzel von Stain*, 1370 *Kunczel ze Görz* in priimek *Kuncelj*, ki ga v ZSSP sploh ni, temveč je tu prisoten *Kuncel* (ZSSP CE), ter 1494 *Kunczelin* (prim. KOS II,210 *Jerney Kunczelin*, *Kuczelin*, kmet v Selu) iz nemške imenske oblike *Kunzele* iz hagonima *Kunigunde* (ESSJ II,110-111); k tem primerom naj dodam še ok. 1370 *Kunczel Czwifal* iz Dornberga (KOS II,216) in 1398 *Chunczlein* v Gorici (KOS GOR 6).

Cyriacus

Grški pridevnik *kyriakós* je vzporeden z latinskim *dominicus* in pomeni sprva »gospodarjev«, *kýrios* oz. *dominus* pomeni namreč »gospodar«. Pri kristijanih predstavljata ta dva izraza kalk iz hebrejščine, ker so Judje uporabljali izraz *Adonay* »gospodar« namesto neizgovorljivega božjega imena. Svetnikov s tem imenom, pisanim tudi *Quiriacus*, *Curiaicus*, *Ciriacus* je veliko posebno pri vzhodnih cerkvah, nekaj svetnikov mučenecv tega imena je umrlo še v Italiji in drugje. Cerkev praznuje 8. avgusta sv. Kiriaka mučenca na ul. Salariji pri Rimu in 4. maja sv. Kiriaka, škofa in mučenca, zavetnika Ancone, kjer počiva njegovo truplo v čudoviti romanski baziliki (TAGLIAVINI I,267). Seznam vseh svetnikov in svetnic tega imena je predolg, da bi ga tu prepisali.

Ime *Cyriacus* se pojavlja tudi v oglejski baziliki; zanj »moremo sprejeti kot najbolj realno domnevo, da gre za uglednega oglejskega klerika, očitno enega od ožjih škofovih sodelavcev« (BRATOŽ 234, op.168).

Cerkev sv. Kiriaka pri Movražu v Istri oz. kar zaselek *Sv. Kirik* (ATLAS 211/A1) izpričuje češčenje svetnika na slovenskih tleh: Istra je bila izpostavljena kulturnemu vplivu Bizanca preko Ravene in Benetk.

Ne upam si iskati sledov za tem hagonimom v osebnem imenoslovju.

Damianus

Ime se pojavlja v latinščini in grščini od začetka III. stoletja in je o njegovem izviru in pomenu moč le ugibati. Cerkev praznuje 27. septembra sveta brata Kozma in Damijana, vzhodnega izvira, mučenca, in časti še 12. februarja sv. Damijana vojaka, mučenca v Afriki, istega dne sv. Damijana, mučenca v Rimu, 23. februarja, sv. Damijana, puščavnika v Siriji, 16. marca sv. Damijana, diakona in mučenca v Terracini, 12. aprila sv. Damijana, škofa v Pavii, 16. maja sv. Damijana, mučenca v Abrucu, 16. avgusta sv. Damijana, mučenca v Antiohiji, 17. oktobra škotskega du-

hovnika sv. Damijana in 8. novembra sv. Damijana, mučenca v Nikomediji (TAGLIAVINI I,325 in II,91).

Ime ni prisotno v poznosrednjeveških dokumentih s slovenskega Zahoda, a tudi današnje priimkovne oblike v ZSSP pokažejo, da se je udomačilo predvsem v vzhodni Sloveniji: *Damian*, *Damijan*, *Damjan* (Štajerska), po narečni labiovelarizaciji *a: Domijan*, *Domjan* (Štajerska in Prekmurje), s formantom *-ko: Daminko?* (PT), *Domainko* (MS), z narečno nazalizacijo vokala pred nosnikom in sledečo denazalizacijo *Domajko* (PT, Litija, MS), in še *Domajngo* (Dravograd), *Domajnko*, *Domanjko* (Štajerska in Prekmurje, prvi še v Postojni, drugi v LJ), *Domanko* (MB), *Domenjko* (MS; e je videti prej pisna varianta kakor sled za hagonimom Dominicus); patronimiki na *-ič: na Tržaškem Damianich*, za fašizma poitalijančen v *Damiani* (PIZZAGALLI 132), *Domjanič* (ZSSP CE), *Domančič* (ZSSP Ilirska Bistrica), iz razširjene pridevniške osnove: *Damjanovič* (ZSSP Metlika, PT, Radovljica, LJ, Postojna), na Tržaškem *Damiano-vich*, za fašizma poitalijančen v *Damiani* (PIZZAGALLI 132,208), *Domjanovič* (ZSSP Litija), *Domianovič* (KOŠTIÁL 563 Gorenjska); iz apokopiranega hipokoristika **Dam* z raznimi formanti: *Damiš* (ZSSP Štajerska), *Damiša* (ZSSP Litija), *Damše* (BREZNIK 260, ZSSP Konjice), *Tamše* (ZSSP Štajerska, LJ), *Tamšek* (ZSSP PT), morda še z nemškim formantom *Damolin* (ZSSP MB), medtem ko je ljubljanski priimek *Damiano* po vsi priliki italijanski, a prim. *Damjani* (TS)!

KOŠTIÁL 563 navaja slovenske imenske oblike *Domjan*, *Domen*, *Tamjan*: prva je narečna, tretja kaže na nemški vpliv pri izreki in sem vse izvedene priimkovne oblike navedel. Pri imenski obliki *Domen* moramo biti previdni, saj jo lahko pripišemo tudi kakemu predkrščanskemu slovenskemu antroponimu (*Domaslav*, *Domarad*, prim. MIKLOSICH PN 117, ONPN-101, SVI I,145 p.g. Domačevce) ali, manj verjetno, interferencam z madžarskimi imenskimi oblikami za *Damianus* (*Damján*) in *Dominicus* (*Domonkos*), kar kaže iz previdnosti upoštevati tudi pri priimkovnih oblikah tipa *Domanjko*. Druga interferenca je možna pri vseh priimkovnih oblikah, ki se začenjajo s *Tom-*, in jih bom zaradi večje verjetnosti rajši evidencialni pri hagonimiu Thomas.

V toponomastiki srečamo podobna imena le na slovenskem Vzhodu in jih navajam z isto rezervo, s katero sem omenil priimkovne oblike: naselje *Domajinci* (ATLAS 20/A1), dva zaselka *Domajinski Vrh* (ATLAS 7/A3,20/A1) in naselje *Domajnševci*, madžarska *Domonkosfa* (ATLAS 9/A3) v Prekmurju, zaselek *Domanjko* v Prlekiji (ATLAS 45/A1) in zaselek *Tamše* na Pohorju (ATLAS 38/A3). Ob drugih toponimih pripiše Bezljaj *Domajince* in ime *Domajna*, ki ga v ATLASU ne najdem, hipokoristiku iz antropimskega tipa *Domaslav*, *Domarad*: toda ob razširjenih hipokoristikih, ki konkurirajo s svetniškimi imeni, kaže skoraj dajati prednost slednjimi. Vsekakor ne smemo prodajati nikake gotovosti, posebno ne ob imenih, ki jih Bezljaj navaja, XII. stoletje *Domagoy*, *Domizil* (SVI I,145). Pri KRONSTEINERJU 35-36 je teh predkrščanskih imenskih oblik še več: XII. stoletje *Domagoy*, *Domago* (avtor izvaja iz Domagoji), XII. stoletje *Domnega* (*Domaněga*), XII. stoletje *Domzla*, *Domzlau* (*Domaslavů*), 864 *Domemus* (*Domomysli*), XII. stoletje *Domizil*, *Domis* (*Domysli*).

Daniel

Prerok Danijel, pisec ene izmed knjig Stare zaveze, je živel v Babilonu za Kira in ga Cerkev šteje med svetnike in praznuje 21. julija, poleg njega pa časti še 3. januarja sv. Danijela, mučenca v Padovi, 16. februarja sv. Danije-

la, mučenca v Cezareji, 31. marca blaženega Danijela iz Murana, 10. julija sv. Danijela, mučenca v Nikopoli, 10. oktobra sv. Danijela, mučenca iz Cevte, 11. novembra blaženega Danijela iz Grünberga in 11. decembra sv. Danijela stilita v Konstantinoplju. Ime, ki se v latinščini glasi *Dániel*, *Daniélis* in v grščini *Daniél*, tolmačijo kot »Bog je razsodil« (TAGLIAVINI I,242).

Ime se pojavlja nekajkrat v Trstu od začetka XIII. stoletja, ne da bi mogli v kakem primeru razbrati narodno pripadnost nosilcev, a ga drugi viri izpričujejo na slovenskem Zahodu: 1377 *Daniel*, košan v Cerknem (KOS I,78), *Daniel*, kmet v Dobljarju (KOS I,59), *Daniel*, kmet v Gorenjih Ravnah (KOS I,79), 1459 *Daniel dorbisin Rainicha domoniza* (ČERNJEJSKI RKP, c.2r.,8v.), 1559 *Denel Tesedor di Mont Prat, abitante in Cergno di sot* (Danijel tkalec iz Karnice, stanujoč v Dolenjeni Černjeji; ČERNJEJSKI RKP, c.16v.), 1523 *Jeronime de Daniel* iz Petovelj (KOS II,192). V tem času se pojavljajo že izpeljane imenske in priimkovne oblike: 1377 *Petrus Danelchiç*, kmet v Volčah (KOS II,64), 1523 *Danielicv* v Šempasu (KOS II,171).

Nespremenjeno ime je ohranjeno v priimkovnih oblikah *Danijel* (ZSSP Dravograd, Slovenj Gradec), *Danjel* (ZSSP Slovenj Gradec), s patronimičnim formantom *-iç*: *Danijelič*, *Danjelič* (ZSSP Tolmin, II. Bistrica); z ljudskim prehodom izglasnega *l* → *u* je mnogo pogostnejša priimkovna oblika *Daneu*, *Danev* (ZSSP LJ, MB, Postojna, Sežana; SPZM Tržič; TS — z epicentrom na Opčinah; tu za fašizma poitalijančili v *Danieli*, *Daneu*, PIZZAGALLI 132,208). Priimek *Danilo* (ZSSP CE, LJ) je istoveten s srbsko imensko obliko.

Iz apokopiranega hipokoristika **Dan* z raznimi formanti so nastale priimkovne oblike *Dane* (ZSSP Gorenjska), *Dané* (ZSSP Doljna Lendava), *Danč* (ZSSP MB), *Dani* (ZSSP MS), *Danič* (ZSSP KR, LJ), *Daničič* (ZSSP Krško), *Danih*, *Danik*; *Daniš* (ZSSP MB), *Danša* (ZSSP MS, LJ), s pretežno za Štajersko značilnim formantom *-ko*: *Danjko*, *Danko* (Štajerska) in *Dankovec* (ZSSP CE), morda *Danek* (SPZM osamljen primer v Trziču. Iz ljudske oblike *Danev* izpeljani dvojni patronimik *Danevčič* (ZSSP GO) nam omogoča pravilno branje dveh priimkovnih oblik, ki jih je Bog ve kdaj in Bog ve katera roka napačno prepisala: *Danenčič* (ZSSP GO) in menda tudi *Danen* (ZSSP Črnomelj, CE). Pri nekaterih osamljenih priimkovnih oblikah moramo biti previdni in jih omenjam z rezervo: *Dana* (ZSSP MB), *Danovič* (ZSSP Tolmin). V nekaterih štajerskih priimkovnih oblikah je zaradi labiovelarizacije *a* → *o* moč govoriti o Danijelu, kakor hitro poznamo dublete z *a*: *Donko*, morda tudi *Dončec*, *Donik*, *Donosa*, *Donoša*, *Donša*, *Donža* (ZSSP Štajerska in Prekmurje, zadnja tudi v GO). Končno lahko tvegamo razlago iz Danijela z nemško izreko začetnega *t* za *d* še pri priimkovnih oblikah *Tanko* (ZSSP MB, NM, Kočevje, LJ, Postojna), *Tanke* (ZSSP Kočevje), *Tankovič* (ZSSP LJ), *Tancovich* (TS), morda še *Tanjšek*, *Tanšek* (ZSSP Štajerska, LJ), *Tainsek* (TS) in še kateri.

Med hišnimi imeni naj navedem *Danešč* v Ukvah (CONICA 68).

V toponomastiki nosijo kulturno ime *Sv. Danijel* naselje na desnem bregu Drave vzhodno od Pohorja (ATLAS 37/B1) in še pet zaselkov pri samem omenjenem naselju, pri Šoštanju, pri Volčah, Vipavi in Šentjerneju (ATLAS 37/B1,63/A2,100/B2,142/B3,172/A2); ATLAS (str.286) omenja tudi *Sv. Danijel nad Šempasom*, ki ga na zemljevidu ni najti. Pogostnejša je pri krajevnem poimenovanju ljudska oblika: tako nosijo naselje *Šentanel* v Mežiški dolini (ATLAS 36/A2, v imenskem kazalu napačno 36/B1) nedaleč od *Šentannelske reke* (ATLAS 35/B2). Brez svetni-

škega pridevka navaja ATLAS dva zaselka *Danijel* pri Prevaljah in pri Ravnah na Koroškem (ATLAS 36/A3 in 63/B2). Z rezervo navajam še ime naselja *Dankovci* v Prekmurju (ATLAS 8/A3) in zaselka *Donkov mlin* v Slovenskih goricah (ATLAS 44/B3).

David

Ime *David*, drugega izraelskega kralja in velikega preroka, ki je živel približno tisoč let pr. Kr., je med Slovenci zelo redko, čeprav šteje Cerkev *David* med svetnike in časti še številne svetnike tega imena. Cerkevno latinsko ime *David* je preko grškega *Dauéid* iz hebrajskega *Dawidh* ali *Dawidh* »ljubljeni«. Cerkev praznuje preroka *David* 29. decembra in časti še 1. marca sv. Davida škofa, 12. aprila sv. Davida meniha, 17. aprila sv. Davida, nadškofa v Bourgesu, 17. junija sv. Davida, puščavnika v Solunu, 15. julija sv. Davida opata in 29. decembra sv. Davida, meniha v Egiptu (TAGLIAVINI I,448).

Imena ni zaslediti ne v osebнем imenoslovju, starem in novejšem, na slovenskem Zahodu in v središču, niti v krajevnem imenoslovju vesoljne Slovenije. Priimek *David* je v Prekmurju posledica trajnega protestantizma (ZSSP Prekmurje, CE, MB, LJ), prav tako še patronimik *Davidovič* (ZSSP MB, Ilirska Bistrica), medtem ko izpričujeta redkejša priimka *Davidov* (ZSSP LJ) in *Davidovac* (ZSSP CE, LJ) že s svojo obliko tuj izvir.

Dominicus, -a

Ime se je krepko razširilo po vsi katoliški Evropi posebno po smrti velikega sv. Dominika Guzmána, Španca po rodu, ki je v Italiji ustanovil red Pridigarjev in je umrl leta 1221 ter je pokopan v Bologni. Ime pomeni »gospodov« in je istoveten z grškim imenom Kyriakós. Cerkev praznuje Dominika Guzmána 4. avgusta in 24. maja ter časti še sv. Dominika opata v Sori (22. januarja), sv. Dominika pričevalca v Calzadi v Španiji (12. aprila), sv. Dominika Loricata (14. avgusta in 14. oktobra), sv. Dominika iz Silosa, benediktinskega opata v Španiji (20. decembra) in sv. Dominika, mučenca v Afriki (29. decembra). 6. julija časti Cerkev sv. Dominiko, devico in mučenko v Campaniji (TAGLIAVINI I,262).

Z latinsko imensko obliko omenjajo viri iz XIV. stoletja mnoge Slovence na Zahodu: *Dominicus* in *Dominica* spadata v Trstu med pogostnejša imena, ok. 1300 *Dominicus*, kmet v Selcih, in *Dominicus*, kmet v Šentlenartu (KOS II, 278,280), 1393 je ime *Dominicus* izpričano v Zavarhu in Samardenči (CASTELLO 39,58), 1508 v Černjeji in 1578 v Breginju (ČERNJEJSKI RKP, c.5v.,8r.). Na skrajnem Zahodu se v tem času pojavlja, tudi pri Slovencih, v furlanski obliki *Domenis*: ok. 1240 *Domenis* na Bili (KOS II, 299, ki piše »v Resiutti«), a ta je lahko bil tudi ali celo verjetneje Furlan; 1393 *Domenis* v Samardenči (CASTELLO 10), danes je priimek endemičen v Roncu (1624 *Jacob Domenis de Roda*, ZUANELLA 1981/6); le enkrat beremo 1772 *Dominis* (ROTTOLO 1772,48); ob njih še kontaminirana oblika (ali napaka?) ok. 1300 *Domenius*, kmet v Poljicah (KOS II,276). Ženska imenska oblika se v tem času na skrajnem Zahodu pojavlja izključno z romanskimi hipokoristiki: 1393 *Marchus filius Minghe (in Cuya)*, to je Marko, sin Minge, v Kujiji (CASTELLO 117); v ČERNJEJSKEM RKP. od polovice XV. stoletja dalje beremo zgolj furlansko obliko *Ménia* začenši s 1449 *Menia Rainicha michella candit scher-*

niza (c.9r.), to je Menija rajnika Mikela Kandid s Karnice (in ne s Černica, kakor je bral Baudouin de Courtenay!): ta je v ustreznem latinskem besedilu prisotna s celo latinsko imensko obliko *Do(min)ica relicta q(uon)dam micaelis Candidj de Monte prato* (c.2v.); 1511 *Menia cha bi subita* (c.10r.), to je Menija, ki je bila (*bi* je aorist!) iz Subida; 1502 *Menia gospodigna mora isluseura* (c.9v.) in v ustreznem italijanskem besedilu *Menia fiola che fo de morj(n) de luxeuira* (c.4v.), to je Menija, ki je bila hči Mora (ali Morina, če ne kar Černa!) iz Barda; 1502 *Menia matj rainicha grigura blasuta jscorse* (c.10r.), v ustreznem italijanskem besedilu *Menia madre de Folar de gregor blasut de mute aberta* (c.5r.), to je Menija, mati rajnega Gregorja Blažuta iz Viškorše, in še *Menia mati grgura blasuta soscorusa* (c.9v.); končno omenja le slovensko besedilo, čeprav brez navedbe kraja, 1519 *Matia degan jgnegoua gospodigna Menia* (c.14r.): »degan« utegne seveda biti priimek, kakor domneva Baudouin de Courtenay, ki piše v transliteraciji Degan z véliko začetnico, a to ni verjetno, ker je ta priimek povsem odsoten, v preteklosti in danes, na področju terskega narečja; rajši je »degan« tolmačiti kot »župan, (vaški) starešina«.

Slovenski priimki iz tega svetniškega imena so razmeroma malo pogostni in so razširjeni le na Severu. Ohranjajo prvotno, slovensko ali celo latinsko imensko obliko priimki *Dominik* (ZSSP MB), *Domenik* (ZSSP LJ, GO, Tolmin; na Tržaškem so ga za fašizma poitalijančili v *Domenici*, PIZZAGALLI 133), *Dominkuš* (ZSSP Prekmurje, Štajerska); k tem priimkom lahko pritegnemo še one, ki ohranjajo madžarsko imensko obliko *Domonkos*: *Domonkos* (ZSSP Dolnja Lendava), *Domonkoš* (ZSSP Prekmurje, LJ).

Najbolj razširjena je priimkovna oblika s formantom *-ko*: *Dominko* (ZSSP Štajerska, Prekmurje, Črnomelj, LJ, GO), izpričana tudi na Tržaškem *Dominco*, kjer so jo za fašizma poitalijančili v *Domenico* (PIZZAGALLI 133), *Dominiko* (ZSSP LJ). Patronimični priimek na *-ič* razberemo iz dveh priimkovnih oblik: *Domenig* (ZSSP Radovljica, SPZM Kanalska dolina, Sacile) in *Domenich* na Tržaškem, kar so za fašizma poitalijančili v *Domenici* (PIZZAGALLI 133). Sestavljeno obliko *Domeniscik* izpričuje za Tržaško le PIZZAGALLI 133 ob poitalijančeni obliki *Domenici*.

Priimkovna oblika *Domenis* je razširjena predvsem po Nadiških dolinah, v pasu med Čedadom in Corno di Rossazzom ter v Vidnu (SPZM), a je prisotna tudi drugje (ZSSP Ilirska Bistrica, GO): po vsej verjetnosti imamo opraviti s furlanskim zapisom slovenske patronimične oblike **Domenič*. V Nadiških dolinah je prisoten tudi dvojni patronimik *Dominicig* (SPZM).

Na skrajnem Severovzhodu imamo opraviti s priimkovnimi oblikami, ki pomenijo verjetno le ljudske pisne variante latinskega hagonima, redkeje predstavljajo hipokoristike: navajam jih z opozorilom na previdnost, ker se med njimi lahko skriva kak redek priimek iz predkrščanskih imen z osnovo **Dom-* (PN 117, ONPN 101 *domče* »domus«). Te oblike, vse prisotne v ZSSP, so *Domik*, *Domines* (MB), *Dominc* (PT, MB), *Domko* (Slovenj Gradec), *Domnik* (Dravograd, Radovljica), *Domonci* (MS), *Domšek* (Laško, CE, MB), *Donko* (Prekmurje, MB).

Lažje je spoznati naš hagonim v aferetičnem hipokoristiku *Menc-*: z običajnimi formanti dobimo iz njega priimkovne oblike *Mencej* (ZSSP LJ, NM, MB), *Menci* (ZSSP LJ), *Mencin* (ZSSP Štajerska, LJ, NM, Kočevje), *Menčah* (ZSSP CE), *Menčak* (ZSSP MB, Gornji Grad), *Menčej* (ZSSP Šmarje), z nemškim patronimičnim formantom *-inger* še *Mencigar*, *Menciger*, *Mencingar* (ZSSP Prekmurje), *Mencinger* (ZSSP Prekmurje, Štajerska, Gorenjska) in morda

še *Menčigar* (ZSSP MB); sem sodi tudi priimkovna oblika *Maicinger*, *Majzinger* (SPZM Ukve, Trbiž).

Iz krajše, hkrati aferetične in apokopirane hipokoristične oblike imena **Men-* izhajajo patronimik *Menič* (ZSSP Krško, Tolmin), *Menig* (SPZM Špeter) z vzporedno furlansko priimkovno obliko *Menis*, precej razširjeno ob slovenski jezikovni meji.

Aferetična imenska oblika je gotovo *Minkuš* (ZSSP LJ, Ilirska Bistrica, GO, Sežana), *Minkuz* (Repen), iz krajšega hipokoristika **Minc-* bi lahko nastali — a tu je nevarnost križanja z drugimi osnovami resna — *Minc* (ZSSP Logatec, GO), *Minčič* (ZSSP NM). Nekaj drugih primerov rajši zamolčim, ker je pri njih nevarnost križanja naravnost grozljiva.

Z lahkoto in gotovostjo spoznamo italijanske in furlanske izhodiščne imenske oblike v priimkih *Meniga* (ZSSP MB), *Menigati* (ZSSP Idrija), *Menihel* (ZSSP LJ).

Bezljaj, čeprav z dopustnim »morda«, izvaja iz našega hagonima priimek *Trinko* (Eseji o slovenskem jeziku, LJ 1967, 157): to je pogumna izjava, ki bi je sam nikdar ne branil, ko je toliko verjetnejša razlaga iz hagonima Catherina (gl. o tem pod tem geslom!).

Drugi priimki, ki jih izvajamo zanesljivo iz tega hagonima in jih je srečati na Tržaškem (tip *Diminič* ipd.), prihajajo iz hrvaščine (prim. ERHSJ I, 425-426).

Med hišnimi imeni iz našega hagonima naj omenim dva: *Dominatavi* v Trnovci in *Ménhi* v Nadiški dolini (ZU-ANELLA 1981, 6).

V krajevnem imenoslovju srečamo Dominikovo ime le poredkoma: zaselek *Sv. Dominik* pri Tenetišah na Gorenjskem (ATLAS 83/B2), iz hipokoristične oblike izpeljano ime *Mencin*, zaselek pri dolenskem Šentjerneju (ATLAS 153/B3), iz priimka izpeljano ime *Mencingarjeva koča* pri Bohinjski Bistrici (ATLAS 80/B3); tem imenom je treba dodati še *Doméjža*, ime enega številnih zaselkov, ki tvorijo na široko razprostrto vas Ronac na levem bregu Nadiže, it. *Domenis*: sklanjatev *par Domejžeh*, *od Domejžu*, kakor pravilno ugotavlja ZUANELLA (1981/6), izpričuje izvir slovenskega toponima iz furlanske priimkovne oblike, ki je podlaga italijanski imenski obliki; ATLAS, ki navaja ime vsake samotne hiše, ne pozna imena tega zaselka in ne pozna niti imena pomembnega naselja Ronac (kjer je bil dolga leta za župnika Peter Podreka), ki ni na zemljevidu niti označen ob prisotnem vodnem imenu *Ronac* (ATLAS, 98/B2).

Donatus

Latinsko ime *Donatus* se pojavlja v prvih stoletjih krščanstva in pomeni »podarjen«, seveda *a Deo* »od Boga«, pomeni torej isto kot vrsta latinskih in grških imen: *Adeodatus*, *Theódotos*, *Theódoros*, *Dositheos* in hebrajskih imen *Nathanael*, *Nethanyáh*, *Elnathan* idr.

Cerkev časti veliko število svetnikov s tem imenom (TAGLIAVINI I, 48), nam najbližji je sv. Donat, doma iz Istre, škof in mučenec v mestu Tmuisu v Egiptu (BRATOŽ 264-267). LETO SVETNIKOV ne omenja nobenega med svetniki tega imena. In vendar je bilo ime v rabi med Slovenci, kakor poročajo srednjeveški dokumenti: 1309 *a Dona de Stoidrac* (CAP R, c.25v.), 1318-20 *a Dona quondam Stoidrac* (CAP Q enajstkrat!), 1318 *a Donato de Stodrac*, *Donato condam Sobosclavo de Stoidrac* (CAP Q, c.37r.); v večini primerov je ta tržaški Donat rajnega Stojdraga oz. Donat rajnega Soboslava rajnega Stojdraga zapisan z ita-

lijansko apokopirano imensko obliko *Donà* (prim. 1426 *dona Luzia muier che fo de maistro dona*, ZENATTO); ok. 1300 *Donatus*, kmet v Ažli (KOS II,281).

Danes ga spoznamo v nespremenjeni obliki le v priimku *Donat* (ZSSP KR, Logatec) ter v priimku italijanskega izvira *Donati* (ZSSP Sežana), *Donaty* (ZSSP LJ). Če so iz imena nastale hipokoristične oblike, so zagotovo interferirale s hipokoristikami iz pogostneje rabljenih imen in so s tem zbrisale sled za sabo.

V krajevnem imenoslovju je najbolj znana *Donačka gora* pri Rogatcu, nekoč *Rogačka gora*, ki se je pač preimenovala po kapelici sv. *Donata*, odtod ime zasełka *Sv. Donat* in naselja *Donačka Gora* (vse: ATLAS 94/B3), drugi zaselek *Sv. Donat* je na desnem bregu Nadiže pri Trčetu, kakor piše ATLAS (98/B3), ali Tarčetu, kakor pravijo domačini, it. Tarcetta.

Dorothea

Latinski teoforični imeni *Dorótheus* in *Dorothea* predstavljata v Rimu grški imeni *Dorótheos* in *Dorothea* »božji dar«. Moško ime je danes izredno redko, žensko je še kar v rabi. Cerkev časti 6. februarja sv. Dorotejo, devico in mučenko v Cezareji, 3. novembra časti še ogleško devico in mučenko sv. Dorotejo (TAGLIAVINI I,38). LETO SVETNIKOVI (I,404-406) navaja ob cezarejski mučenki poleg imena Doroteja še slov. aferetični hipokoristik *Rotija*; hkrati posveča poglavje Doroteji montauski, svetniški ženi in materi (IV, 219-222), ki jo Cerkev časti 30. oktobra. O legendi oglejskih devic in mučenk Evfemije, Doroteje, Tekle in Erazme gl. BRATOŽ 68-71.

Ime srečamo na slov. Zahodu v srednjem veku: ob edini Tržačanki 1395 *per mortem Dorotee et Iohannis et alius defunctorum* (CAP CERE II,c.24r.) ne moremo sklepati o njeni etnični pripadnosti, pač pa sta gotovo Slovenki 1494 *Dorothea*, kajzarica na Proseku (KOS II, 219), ki je v istem viru zapisana tudi s slov. imensko obliko *Doruscha* (= Dóruška), in 1499 *Dorotia* iz Zemona (KOS II, 265). V ČERNJEJSKEM RKP. se ime pojavlja 1508 le v italijansko zapisanem besedilu, ko *Georgius Ticogna de Cergno de mezzo* (Jurij Tihonja iz Dolénjene, t.j. Dolenje Černjeje) naroči ustanovno mašo za rajno snaho Dorotejo in sina Marina: *per lanima de dorotea et marino fiol de ditto georgio et marito de la ditta dorotea qual fo de simon turcho de foran sopra attimis* (c.6r.): naša Doroteja je torej bila žena Marina, sina Jurija Tihonja iz Dolenjene, in hči Simona Turka iz Subida nad Ahtnom, pri čemer je verjetnost, da je bila Slovenka, skoraj stoodstotna.

Iskanje novejših imenskih in priimkovnih oblik ter krajevnih imen je tvegano, zakaj hipokoristična osnova *Dorbi* sovpadla z enakoglasno osnovo iz hagionima Izidor, ki mu bomo zaradi razširjenosti in priljubljenosti rajši pripisali novejša imena. Odsotnost krajevnih imen, ki bi v celoti ponavljali ime Doroteja ali Rotija, nas potrjuje v ti domnevi.

Eberardus

Staronemško ime *Eberhard*, *Ebarhard*, *Eborhard* je znano od VIII. stol. dalje: *eber* pomeni »merjasec«, *hart*, *hard* pa »močan«, ime pomeni torej »močni merjasec« ali »močan kot merjasec«. Langobardi ga menda niso rabili, zato se je razmeroma malo razširilo v Italijo in k nam. Cerkev praznuje 22. junija sv. Eberharda, škofa v Salzburgu v XII. stol., 28. septembra sv. Eberharda iz Freisingena, poleg

njiyu časti še nekaj blaženih tega imena (TAGLIAVINI II, 201).

Ime je srečati poredkoma med Slovenci: ok. 1200 *Eberhart*, posestnik v Bukovici (KOS II, 108), morda 1377 *Ebrat*, kmet v Cerknem (KOS I, 78), drugje na Zahodu nisem našel v srednjem veku prič.

Nekatere priimkovne oblike pretežno na slov. Severovzhodu lahko izpričujejo nemški vpliv: brez zgodovinskih podatkov ne morem slutiti, kdaj so se zasedrale med Slovenci. V ZSSP beremo *Eberhart* (Litija, MB), pogostnejše so apokopirane hipokoristične oblike v sestavi z novimi, prav tako nemškimi kot slovenskimi formanti: *Eberl* (Štajerska in Prekmurje, LJ, Sežana) in *Ebrl* (Litija), *Eberle* (LJ, MB) in *Ebrle* (Šmarje), *Eberli* (PT), *Eberlinc* (Laško, CE), *Eberman* (MB).

Nekatere teh imenskih oblik srečujemo tudi v krajevnem imenoslovju: *Eberl*, zaselek pri Vranskem (ATLAS 110/B1) in *Eberle*, zaselek pri Ravnah na Koroškem (ATLAS 36/B2).

Elias

Latinsko ime prihaja preko biblijske grščine *Elías* ali *Eliú* iz hebrajščine *Eliyâh(û)* in je dvojno teoforično ime, saj združuje obe judovski imeni za božanstvo: *Elohim* in *Yahvé* s pomenom »Bog je Yahvé«. Cerkev praznuje 20. julija sv. Elija Tesbana, preroka, 16. februarja sv. Elija, mučenca v Palestini v IV. stol., 17. aprila sv. Elija, mučenca v Córdoba, 20. julija jeruzalemskega škofa sv. Elija ter 19. septembra sv. Elija, mučenca in škofa v Palestini (TAGLIAVINI I,47).

Češčenje sv. Elija preroka se je zgodaj razširilo med Slovence, na našem koncu na pr. v Dragi (it. Draga S. Elia) in v Skopem na Krasu.

V srednjeveških virih s slov. Zahoda ime sicer ni izpričano, priimki pa danes pokažejo, da je bilo ime razširjeno na Štajerskem: *Elijaš* (ZSSP Dolnja Lendava), *Iljaž* (ZSSP Štajerska), *Ilješ* (ZSSP PT), *Ileš*, *Ilešič*, *Iležič* (ZSSP Štajerska in LJ), a tudi drugje: *Ilias* (ZSSP KR), *Iliáš* (ZSSP LJ), *Ilija* (ZSSP KR), *Ilijaš* (ZSSP Ilirska Bistrica), *Ilijaž* (ZSSP NM), *Ilja* (ZSSP KR, LJ), *Iljaš* (ZSSP Štajerska, Dolenjska, LJ), *Iljaz* (ZSSP NM). Mimo patronimika na -ič, ki smo ga že navedli, dodamo še sestavljene priimke z drugimi formanti: *Ilijevec* (ZSSP PT), *Iljevec* (ZSSP PT, MB), *Ilijevič* (ZSSP LJ) in seveda še patronimik *Ilič* (ZSSP Štajerska, Postojna, Ilirska Bistrica), *Ilic* (ZSSP LJ), morda še *Iličič* (ZSSP GO).

V krajevnem imenoslovju je treba omeniti zaselek *Sv. Elija* oz. cerkvice, ki jo od naselja slov. *Draga*, it. *Draga S. Elia* v dolinski občini oddvaja državna meja (ATLAS 195/A1), nato gorsko ime *Ilja* na Spodnjeloški gori južno od Kočevskega roga (ATLAS ga v seznamu objublja v 204/B2, dejansko pa je v polju 204/A3); pri Ščavnici je še zaselek *Ilešič* (ATLAS 19/A3).

Elisabeth

Biblijsko ime prihaja preko cerkvene latinščine *Elisabet(h)* in biblijske grščine *Elisábet(h)* iz hebrajščine *Elisheba* in strokovnjaki ga tolmačijo kot »Moj Bog je polnost (moči in oblasti)« ali »Bog je prisega«. Cerkev praznuje 4. in 8. julija sv. Elisabeto, portugalsko kraljico, ki je živela med 13. in 14. stoletjem, in časti še 6. maja sv. Elisabeto madžarsko, 18. junija sv. Elisabeto iz Schönaua, 26. av-

20 LET METROPOLIJE

V ljubljanski stolnici so imeli člani Slovenske pokrajinske škofovske konference 22. novembra slovesno bogoslužje ob 20-letnici slovenske cerkvene pokrajine. Vodil ga je metropolit, ljubljanski nadškof dr. Šuštar.

Istega dne je imela SPŠK svojo 50. redno sejo.

DACHAUSKI PROCESI

V Mestnem gledališču ljubljanskem je bila 24. novembra premiera dela Dachauski procesi. Oblikoval, režiral in kostumografsko ga je pripravil Žarko Petan. Vse besedilo je bilo vzeto iz dokumentov, časopisov in pričevanj iz mračne povojne dobe.

TEČAJI SLOVENŠČINE

V videmski pokrajini je trenutno 17 tečajev slovenskega jezika, in sicer v Špetru, na Lesah, v Bardu, Reziji, Žabnicah, Ukvah, Čedadu in Vidmu.

29. OKTOBER V ARGENTINI

70-letnice osvoboditve izpod Avstro-Ogrske so se spomnili tudi rojaki v Argentini, ki imajo vsako leto praznik 29. oktobra in dneva slovenske zastave. Tokrat so spomin posvetili tudi 140-letnici slovenskega narodnega programa in 40-letnici priselitve. Na osrednji proslavi v Buenos Airesu je bil slavnostni govornik Marjan Schiffrer, govorila pa sta tudi Marijan Loboda in pa Vinko Levstik iz Gorice, ki je v tistem času opravljal obisk med Slovenci v Argentini, katerim je tudi predaval o razmerah v Sloveniji.

JURIJ KOZJAK

Slovenski prosvetni delavci v Castelarju v Buenos Airesu so 23. oktobra postavili na oder priredbo Jurčičevega Jurija Kozjaka. Delo z množičnimi prizori je uspešno režiral Miha Gaser.

KATOLIŠKI TEDNIKI

Od 24. do 26. novembra je bilo v Benetkah srečanje verskih tednikov s področij delovnih skupnosti Alpe-Jadran in Arge-Alp. Prisotni so bili tudi zastopniki Katoliškega glasa iz Gorice, Nedežje iz Celovca ter Tretjega dneva, Družine in Ognjišča iz osrednje Slovenije.

PREDSEDNIK ZSKD

Za predsednika Zveze slovenskih kulturnih društev v Italiji je bil 29. novembra potrjen Ace Mermolja. Občni zbor je bil že oktobra v Špetru.

Diskusija na srečanju v Tupelčah je bila včasih kar živahna...

SPOROČILO UDELEŽENCEV SREČANJA V TUPELČAH

Ob 20-letnici prvega srečanja kulturnih delavcev iz kroga primorskih revij z obeh strani meje smo se ponovno zbrali v Tupelčah 10. decembra 1988 in smo ob današnjem dogajanju na Slovenskem ugotovili, da je slovenska zavest doživela pozitiven preporod in da se je razmerje matične domovine do ločenih Slovencev spremenilo. Zbor zbranih kulturnih delavcev pa vendar čuti dolžnost, da izjavi sledeče:

- 1) Slovenska republika mora doseči v okviru jugoslovanske zveze dejansko suverenost in s tem državnost.
- 2) Uveljavitev take suverenosti in državnosti pa zahteva med drugim, da slovensko vodstvo ne dela razločkov med Slovenci, ne glede na njihovo svetovnonazorsko prepričanje in politično preteklost.
- 3) V tem smislu zahtevamo svobodni pretok slovenskega tiska, kjerkoli že nastaja, kar pomeni, naj se odpravi zakonodaja, ki to ovira.
- 4) Zbor kulturnih delavcev v Tupelčah ugotavlja, da sedanja ogroženost slovenstva, tako v matici kot zunaj nje, zahteva vsesplošno slovensko povezanost.
- 5) Zbor ustanavlja odbor, ki bo sproti usklajeval in vzpodbujal uresničenje zgoraj navedenih ciljev s sodelovanjem širše kulturne javnosti na Primorskem.

Poslano: vsem slovenskim sredstvom javnega obveščanja, institucijam in političnim predstavnikom.

Jurij Bavdaž, Samo Bevk, Tomaž Bizajl, Milan Božič, Vinko Cuderman, Leander Cunja, Jože Čar, Srečko Čebtron, Lučka Čehovin, Marija Češčut, Jože A. Hočevvar, Zoltan Jan, Marija Kostnapfel, Aleš Lokar, Branko Marušič, Irena Marušič, Janez Marušič, Marij Maver, Boris Pahor, Tomaž Pavšič, Alojz Rebula, Emidij Susič, Filip Šemrl, Rafko Terpin, Vladimir Vremec, Lucijan Vuga.

Slovenski kulturni klub

Vsako soboto se v SKK odvijajo sestanki članov in prijateljev te mladinske organizacije. Seveda se na programu vrstijo resne in manj resne prireditve, take kakor si jih pač mladi sami želijo in oblikujejo. Na tem mestu bi radi zabeležili predvsem izredno srečanje s pisateljem Alojzom Rebulo ob izidu njegovega zadnjega romana »Jutri čez Jordan«. Pisatelja in njegovo delo je predstavila prof. Diomira Fabjan Bajc. Srečanje, ki se je zavleklo dolgo čez predvideni čas in na katerem je obširno odgovarjal na vprašanja mladih poslušalcev pisatelj Rebula, je imelo precejšen odmev tudi v širši javnosti.

Prof. Diomira Bajc in pisatelj Rebula na srečanju z dijaki v SKK (zgoraj); predstavniki gledališkega krožka so brali iz pisateljevih proznih del (spodaj).

DVE KULTURI ZA JUTRIŠNJO EVROPO

Pod tem naslovom je bil v Benetkah 12. in 13. decembra simpozij znanstvenikov, verskih, kulturnih in političnih delavcev iz Slovenije in Veneta. Med drugimi so nastopili predsednik slovenske skupščine Potrč, metropolit msgr. Šuštar, podpredsednik SZDL Zlobec, bivši minister Kmecl idr. Podoben simpozij mislijo pripraviti februarja prihodnjega leta v Ljubljani.

KNJIGA O BALANTIČU

Cankarjeva založba v Ljubljani je napovedala monografijo o pesniku Francetu Balantiču. Pod naslovom Temni zaliv jo je napisal France Pibernik, in sicer na podlagi zapuščine padlega ustvarjalca in raznih pričevanj.

KUIJPERS V TRSTU

Na vabilo Slovenske kulturno gospodarske zveze je bil prve dni decembra v Trstu poslanec flamske Ljudske zveze v evropskem parlamentu Willy Kuijpers. To je oče lanskega dokumenta evropskega parlamenta o pravicah manjšin. Kuijpers je obiskal več ustanov in organizacij, med drugim je bil na obisku pri Slovenski skupnosti. 1. decembra je v Kulturnem domu v Trstu sodeloval pri okrogli mizi o manjšinah in izgradnji Evrope, in sicer skupno z bivšim evropskim poslancem Arfějem, s sedanjim tržaškim komunističnim evropskim poslancem Rossettijem in s predsednikom SKGZ Palčičem.

UMRLA OLGA REŠČIČ

V Gorici je 28. novembra umrla v 92. letu starosti upokojena učiteljica Olga Reščič. Svojo pedagoško pot je začela tik pred fašističnim zaprtjem slovenskih šol, nadaljevala pa jo je od leta 1945 do 1962 v Gorici in okolici.

PRIPRAVA NA MISIJON

V tržaški škofiji se nadaljujejo priprave na ljudski misijon, ki bo v postnem času. Novembra so bila v Kulturnem domu v Trstu tri predavanja na versko in duhovno temo. Govorili so beograjski nadškof dr. Perko, pesnik Ciril Zlobec in tržaški škof msgr. Bellomi.

PROF. KOPRIVA 80-LETNIK

Nestor slovenskih klasičnih filologov prof. Silvo Kopriva je praznoval 80. letnico. Tudi na Tržaškem ima veliko znancev, ker je dolgo vodil tečaje za pripravo na popravne izpite, poznani pa so tudi njegovi učbeniki in latinsko pesnjenje.

P. ALFONZ ZLATOMAŠNIK

17. decembra je praznoval 50. letnico posvetitve kapucin p. Alfonz Valič, ki trenutno dela v Gorici. Pred leti je bil dobro desetletje dušni pastir za Slovence pri Sv. Vincenciju v Trstu.

ARH. JOŽE KREGAR NAGRAJEN

Slovenska pokrajinska škofovska konferenca je podelila svoje najvišje priznanje, odličje sv. Cirila in Metoda, arh. Jožetu Kregarju, ki je globoko posegel v slovensko sakralno umetnost. Izročil mu ga je nadškof Šuštar 12. novembra med srečanjem bivših gojencev škofovih zavodov v Šentvidu pri Ljubljani, saj je bil nagrajenec zavodar, pa še tam domačin.

MOHORJEVKE

Goriška Mohorjeva družba je v letošnji knjižni dar vključila naslednje knjige: Koledar 1989, prvi del spominov rajnega dr. Miloša Vauhnika Pefau, pisma papeža Janeza Pavla I. (Albina Lucianija) Spoštovani in 13. snopič Primorskega slovenskega biografskega leksikona (z 221 gesli od Sedej do Suhadolc).

UMRL P. BENIGAR

1. novembra je umrl v Rimu frančiškan p. Aleksej Benigar. Rodil se je slovenskim staršem leta 1893 v Zagrebu, kjer so ga tudi pokopali. 25 let je bil misijonar na Kitajskem, nato je deloval v Rimu, kjer je tudi veliko pisal. Izdal je med drugim biografijo hrvaškega kardinala Stepinca.

DR. DEMŠAR NAGRAJEN

Dr. Gojmir Demšar je 16. decembra prejel prvo Gerbičevo nagrado za življenjsko delo na področju glasbenega šolstva in širjenja glasbenega življenja.

PODRTO ALOJZIJEVIŠČE

V Gorici so porušili stavbo, kjer je bilo do leta 1978 slovensko Alojzijevišče. Zavod za revnejše dijake so postavili slovenski duhovniki konec prejšnjega stoletja, vendar je prišla stavba pod fašizmom v državne roke. Po vojni je bil zavod v njej najemnik, zdaj pa z zmanjšano vlogo deluje v bivši hiši rajnega msgr. Pavlice v neposredni bližini.

2. ZVEZEK ENCIKLOPEDIJE

V Ljubljani so 6. decembra predstavili drugi zvezek Enciklopedije Slovenije, ki obsega 1093 gesel od Cebej do Edling. Prvi zvezek je izšel pred točno enim letom, za prihodnje knjige pa že govorijo o finančnih težavah. Naklada znaša 31.000 izvodov. Glavni urednik je Marjan Javornik.

CIRIL-METODOVA DRUŽBA

8. decembra je bila v Kulturnem domu v Trstu množično obiskana slovesnost ob stoletnici Cirilmetodovih šol v Trstu. V 40 letih dela je šlo skozi 18.000 tržaških otrok. Izšla je tudi spomska brošura.

MALA CECILIJANKA

V goriškem Avditoriju je bila 8. decembra revija otroških in mladinskih zborov Mala cecilijanka. Nastopilo je deset pevskih skupin. Slavnostna govornica je bila prof. Lojzka Bratuž.

Po 25 letih še vedno aktualno

Konkretne naloge, ki bi jih morali tako čimprej rešiti, bi bile predvsem te: čimbolj okrepiti »Mladiko« gospodarsko in vsebinsko, da bi lahko služila kot reprezentativna revija naše manjšine in da bi našim ljudem vsebinsko kar največ nudila. V zadnjem času se je vsebinsko s pomočjo novih sodelavcev že okrepila in postala zanimivejša. Treba bi jo bilo čimbolj razširiti (celo mnogi znani naši javni delavci še niso naročeni nanjo) in ji omogočiti trdno gospodarsko osnovo, po drugi strani pa vzpodbujati zlasti naše pisatelje, da bi pisali vanjo, ne pa se zapirali v svoj ponos, češ da ni dovolj »literarna« zanje. To je pač danes edina slovenska revija (če se ne oziramo na razne dijaške in mladinske lističe), ki izhaja v Italiji, in ne samo naš ponos, ampak tudi naš interes zahteva, da jo napravimo čim boljše.

NOVI LIST, 2. maja 1963

20. novembra so v kinodvorani na Bazovici pripravili Slomškovo proslavo.

Na proslavi 100-letnice Ciril-Metodove šole je nastopil tudi zbor nekdanjih učencev pod vodstvom Vlada Švare.

IGO GRUDEN

Ob 40-letnici smrti pesnika Iga Grudna so mu rojaki pripravili spomin-

sko kulturno svečanost v telovadnici v Nabrežini. To je bilo 27. nov. Nastopil je tudi zbor Igo Gruden (na posnetku).

KATALOG BANKOVCEV

Zmago Jelinčič je v samozaložbi izdal prvi Katalog bankovcev jugoslovanskih dežel. Delo obsega slike in opis vseh bankovcev, ki so bili natisnjeni od leta 1876 (prvi srbski bankovec) do danes, in sicer v štirih jezikih. Upoštevani so tudi bankovci Ljubljanske pokrajine med vojno, begunske vlade itd.

MANJŠINE IN MLADINSKA KNJIŽEVNOST

Prve dni decembra je bilo v Trstu tridnevno strokovno srečanje o mladinski književnosti manjšin, ki živijo v Italiji. Med uvodnimi predavatelji je bil tudi deželni svetovalec SSK Bojan Brezigar. O slovenski mladinski književnosti v Italiji je poročala Živa Gruden. Narodna in študijska knjižnica pa je pripravila razstavo.

PREVODI

Društvo slovenskih pisateljev in Mladinska knjiga sta 5. decembra predstavila paket petih prevodov slovenskih del v angleščino. Prihodnje leto bodo pet nadaljnjih naslovov prevedli v nemščino, čez dve leti spet nova dela v francoščino. V prvi paket petih knjig so prišli: Moje življenje Ivana Cankarja, Antigona Dominika Smoleta, Pomladni dan Cirila Kosmača, Na kmetih Ivana Potrča in Menuet za kitaro Vitočila Zupana.

REVIJA ZCPZ

Na letošnji reviji Zveze cerkvenih pevskih zborov, ki je bila 27. novembra v Kulturnem domu v Trstu, je nastopilo 14 pevskih skupin iz vse pokrajine. Opazna je bila odsotnost nekaterih zborov iz mesta. Slavnostni govornik je bil predsednik ZCPZ dr. Zorko Harej.

SSK-NSKS

7. in 8. decembra je bila na obisku pri Narodnem svetu koroških Slovencev v Tinjah na Koroškem delegacija deželnega vodstva Slovenske skupnosti, ki jo je vodil tajnik Ivo Jevnikar. Tik pred tem pa je imel deželni svetovalec SSK Bojan Brezigar obisk pri predsedniku avstrijskega parlamenta na Dunaju, kamor ga je spremljal koroški državni poslanec Karel Smolle. V Celovcu je bila nato skupna tiskovna konferenca SSK-NSKS, delegaciji pa sta se v celovškem gledališču udeležili še predstave tržaškega Slovenskega stalnega gledališča. Uprizorilo je Cankarjevega Kralja na Betajnovi. Prireditelj je bila Krščanska kulturna zveza.

PRELOMNI ČASI

Dvotedenski teološki tečaj, ki ga prireja Medškofijski odbor za študente, je imel tudi letos izreden uspeh. Posvečen je bil »prelomnim časom«, istočasno pa je potekal z različnim vrstnim redom v Ljubljani in Mariboru od 14. do 25. novembra.

PAPEŽ O MANJŠINAH

V Vatikanu so 10. decembra objavili poslanico papeža Janeza Pavla II. za svetovni dan miru 1. januarja 1989. Tokratno geslo je: Za izgradnjo miru spoštuj manjšine! Dokument je prva papeževa listina, ki je v celoti posvečena manjšinskim vprašanjem, ki jih obravnava natančno in napredno.

SSK NA SIMPOZIJU

Najvidnejši predstavniki in aktivisti Slovenske skupnosti so se zbrali 11. decembra v novem športnem središču v Vižovljah na seminar, ki ga je pripravil Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček. 40 let po sprejetju italijanske ustave in 25 let po sprejetju avtonomnega deželnega statuta so razpravljali o nezadovoljivem pravnem in političnem položaju slovenske narodnostne skupnosti v Italiji ter o nalogah, ki jih nalaga politični organizaciji.

MARIBORSKI ZVONOVI

Na Slomškovem trgu v Mariboru se je 11. decembra zbralo 3.000 ljudi. Škof Kramberger je blagoslovil tri nove zvonove za stolnico. Izdelani so bili v Innsbrucku. Razen enega zvona so namreč prejšnji izgini med I. vojno, njihovi »nasledniki« pa spet med drugo vojno.

Franc Sodja: Pisma mrtvemu bratu

Pri Slovenski kulturni akciji v Buenos Airesu je izšla kot 129. izdanje te založbe nova knjiga lazarista Franca Sodje z naslovom **Pisma mrtvemu bratu**. Gre za 209 strani lepo vezane knjige s fotografijami avtorja v različnih dobah življenja.

Knjiga je tako pretresljiva osebna življenjska izpoved, da ne najdemo enake v slovenski literaturi. Sestavljena je v obliki pisem, ki jih piše Sodja svojemu bratu Janezu, ki je umrl za rakom 11. septembra 1982 in je bil jezuit. Med njegovo enoletno boleznijo sta si vsak teden pisala in se tolažila, ker ga je brat prosil: »Bodi mi blizu!« Dve leti po bratovi smrti — v jeseni 1984 — je tudi Franca napadel rak. Ko so mu zdravniki v bolnišnici v Torontu (Kanada) povedali o raku, je sprejel novico zelo mirno, odklonil operacijo, ker mu niso mogli zagotoviti ozdravljenja, ampak je vprašal: »Koliko mi daste najmanjšega roka? Imam namreč dogovor za delo na Koroškem in ne bi rad ljudi pustil v negotovosti. — Mlada Japonka se je zasmejala. Prav prisrčno in prostodušno. — Seveda je moralo zanje zveneti komično. Komaj so mi povedali, da imam raka. Verjetno so pričakovali, da bom padel v nezavest, zato so me položili v posteljo. Zame pa je bilo to vprašanje resno, čisto praktično. Nisem dobil pravega odgovora.«

In v tem razpoloženju je začel pisati pisma mrtvemu bratu in prvo je začel z nenavadnim stavkom: »Moram ti sporočiti veselo novico.« In malo naprej: »Janez, povedati ti moram novico: zdaj sem jaz na poti k tebi.«

In tako se vrstijo pisma, vseh je 29, v katerih Sodja analizira sebe, svoj značaj, svojo pot od rojstva do bolezni. Rodil se je v Bohinjski bistrici 1914, študiral na Škofijski klasični gimnaziji v Šentvidu nad Ljubljano, bogoslovje v Ljubljani in bil posvečen 1941. Ker je hotel v misijone na Kitajsko, je stopil k lazaristom in zaradi vojne ostal v Ljubljani. Po vojni so ga zaprli za osem let, ker je pomagal nekemu bogoslovcu čez mejo. Grozote ječe in mučenj je opisal v knjigi **Pred vrati pekla**, ki je doživela že dve izdaji. Po izpustitvi mu niso pustili delati in so ga preganjali, v Ljubljani, Kranju, v Makedoniji, v Beogradu, ob albanski meji, dokler ni odšel v Italijo. O tem piše: »Med dvema strazarjema sem po njivi sadil čebulo in prišel v Italijo.« Iz Italije sem se izselil v Kanado, postal kanadski državljan, toda bil je preveč duševno strt in uničen, da bi mogel uspešno delati. Po naravi je sam vase zaprt človek, ne zna se smejati, ne počuti se dobro v družbi, zapor v samicah ga je še bolj odtujil od ljudi, dobro se je počutil le v svoji sobi, kjer se je pogovarjal z Bogom, mu tožil o svojih slabostih in se mu ves prepuščal.

Ker ni mogel v misijone, se je zatekel h kartuzijancem v opatijo Salignac v Franciji, a tukaj so mu prvi dan povedali, da je treba za kartuzijanca trdno zdravje. Tudi tukaj ni vzdržal, ker mu je vse odpovedalo, da še moliti ni mogel. Vrnil se je v Kanado, se pozdravil in odšel v Buenos Aires v Argentini ter bil tam ravnatelj Misijonskega zavoda, ki so ga postavili slovenski povojni izseljenci v Slovenski vasi. Tukaj je bil srečen in uspešen 17 let, ko ga je spet napadla bolezen in se je moral vrniti v Kanado.

»Te dni sem znova v zdravniških preiskavah. Neko novo vnetje. Niti ne razumem kaj... In vidiš. Po vseh preizkusih, po vseh pregledih na najbolj modernih aparatih, še danes zagotovo ne vem, kaj je z menoj. Morda je to Bogu všeč, da sem v popolni negotovosti glede vsega. Tako imam vsak dan priložnost, da se mu zaupam zcela.«

Preteklo je leto bolezni, pripravljen je bil na odhod, kakor so mu zdravniki napovedali, zato je nekako razočaran zapisal: »Prvo leto je preteklo. Več, sem že sredi drugega leta. Izgubljam tisti zagon, ki sem ga imel v bolnici. Kot da ugaša neko praznično razpoloženje, ki me je navdalo ob napovedi: imate raka. Počasi se moram sprijazniti z dejstvom, da bo treba še živeti.«

In res je odšel dvakrat na Koroško, prvič za dva meseca, drugič za celo leto. Vodil je duhovne vaje in pomagal v dušnem pastirstvu, najbolj srečen pa je bil sam v svoji sobi, kjer se je pogovarjal z Bogom in mu daroval svojo križano ljubezen. Prosil ga je, naj ne bo »zagrenjen starček, ki kroži okoli svojih bridkosti«: »Morda je v čakalnici smrti to poslednja milost, da si sam, a ne osamljen, ker znaš živeti sam s seboj.« In 31. avgusta 1986 je odložil pero, ker bosta z bratom »nadaljevala pogovor iz obličja v obličje«.

In življenje se je spet poigralo s Sodjem: ko je bil polnoma pripravljen na smrt in hrepenel po njej in po srečanju z domačimi, ko je napisal to knjigo, so mu zdravniki sporočili, da **nima** raka.

Ob tej knjigi prihajajo na misel Cankarjeve besede iz Mojega življenja: »Bilo pa bi treba nečloveške moči, nadčloveškega samospoznanja, bi bilo treba neusmiljenja do sebe, da bi človek do celega razgalil svojo dušo pred svetom, da bi jo pokazal v nežni rasti, razkril najtanjše korenine svojega bitja, otipal brez sramu in brez strahu vse zgodnje kalitve poznejših zmot in grehov. Toliko moči jaz nimam, niso je imeli možje, ki jim do kolen ne sežem.«

Franco Sodja je imel to moč, razkril je svojo dušo in misli do poslednje »kamrice«, se izpovedal kot v dolgi spovedi vseh napak, slabosti in težav, neuspehov in uspehov, ki jih je doživel v raznih dobah in krajih življenja in delovanja. Zaprti značaj, stroga vzgoja doma in v šolskih in bogoslovnih letih so mu vtisnili znamenja, ki se jih ni mogel rešiti. Sredi družbe je hodil nekako samotni svojo pot, polnoma srečen le v cerkvi in svoji sobi v pogovoru z Bogom. Res so ga ovirali pri delu zapor in boleznimi, vendar ni nikoli zgubil veselja do dela.

Ob osebni izpovedi pa je oživil vse svoje življenje, razmere, v katerih je živel, in kraje, kjer je deloval. Tako je zelo plastično predstavil brata Janeza, s katerim sta bila že od otroških let zelo povezana, saj sta pasla vaško čredo na Voglu. V knjigi živi Sodjeva družina, devet bratov in sester, izmed katerih je štiri uničil rak, zlasti čudovita mati, ki je po zgodnji moževi smrti sama vzgojila otroke. Dalje razmere v škofijskem zavodu v Šentvidu nad Ljubljano in v ljubljanskem semenišču, o razmerah med vojno in po njej

Mogoče ne veste, da...

- da v Lusaki živi Zambijec, ki se je med študijem v Ljubljani naučil perfektno slovenščino in ima ženo iz Trebnjega na Dolenjskem in z njo štiri otroke...
- da v Sloveniji živi okoli 15.000 Albancev, lastnikov drobnih prodajalnih sadja in slaščičarn...
- da je Josip Broz - Tito imel pri sebi pokušalce hrane in da je bil pet let med njimi tudi Slovenec, ki živi na Gorenjskem...
- da je vatikanski list L'Osservatore Romano objavil uničujočo oceno zadnjega romana Umberto Eca »Foucaultovo nihalo«...
- da ima Krakov več cerkev kot Pariz in škofija Przemysl na meji s Sovjetsko zvezo več verskih stavb kot rimska škofija...
- da Jugoslavija še ni podpisala konvencije proti mučenju, ki jo je 1984 sprejela Generalna skupščina Organizacije združenih narodov...
- da bivši španski jezuit dr. Albert Rivera vodi v Mehiki gibanje odpadlih duhovnikov »Od Rima h Kristusu«...
- da proslavljalci francoske revolucije ob njeni 200-letnici drugo leto ne bodo mogli proslavljati tudi njene odprtosti manjšinam v Franciji — Bretancem, Baskom, Nemcem —, saj je proglašala francoščino za »jezik svobode« in od omenjenih skupin zahtevala, da se odrečejo »kakor političnemu, tako tudi jezikovnemu federalizmu«...
- da bo v začetku drugega leta znani slovenski latinist, zdaj osemdesetletni profesor Silvo Kopriva, izdal pri založbi Borec knjigo latinskih napisov, ki jih je nabral po Ljubljani...
- da je v zadnjem času Vatikan imenoval dvajset ilegalnih škofov na Kitajskem...
- da je znani italijanski časnikar Vittorio Messori namesto honorarja za svoje sodelovanje pri nekem časopisu zahteval 35 knjig dela *Summa Theologiae* sv. Tomaža...
- da so nedavno slavili v Mariboru 125 let slovenskega šolstva in da so se ob tej priložnosti spomnili 100-letnice slovenskega učiteljišča za dekleta, ki so ga prav tam ustanovile šolske sestre, ukiniteli nacisti leta 1941, novi režim pa ga ni dovolil obnoviti.

v Jugoslaviji, v Kanadi, Argentini in na Koroškem. Povsod vidi bistveno in v zamejstvu in v zdomstvu se veseli krščanske in narodne zavesti Slovencev. Govori o veri, o modernih teologijah, ki se mu zdijo odveč, ker je že v Svetem pismu vse povedano. Veliko premišljuje o liku pravega duhovnika, o molitvi, vdanosti v božjo voljo.

Pripovedovanje je zanimivo, tekoče, poglobljeno in v izbranem jeziku. Sodja je pred tem napisal že devet knjig vzgojne in nabožne vsebine, v ječi pa je zlagal tudi pesmi, kolikor so mu dopuščale razmere.

Vinko Beličič: Pesem je spomin

Vinko Beličič se je pred kratkim predstavil s pesniško zbirko **Pesem je spomin**, ki je nekoliko nenavadna za celoten slovenski kulturni prostor. V knjigi je namreč ponatisnil vse pesmi, ki so izšle v dosedanjih zbirkah: **Češminov grm** (1944), **Pot iz doline** (1954), **Gmajna** (1967), **Bližine in daljave** (1973) in vse, »kar je bilo doslej razgubljeno po časopisih, revijah, koledarjih in zbornikih«. Dodal pa je še 24 neobjavljenih pesmi iz tržaške dobe. Tako bi lahko rekli, da je to Beličičevo zbrano delo, ki ga doživijo veliki pesniki šele po smrti.

Knjigi je napisal Predgovor, v katerem je pojasnil, da je razdelil pesmi v dva cikla: v Prvo in Drugo domovino, prva sega od prve pesmi v letu 1932, zaključuje pa se z majem 1945, ko je odšel v tujino; druga obsega daljšo in zrelejšo umetniško dobo od 1945 do 1986, ko je nastala zadnja pesem v tej knjigi.

Dalje pravi, da se je njegovo otroško srce napilo tiste mnogovrstne belokranjske lepote »za vse življenje«. Vanjo se neprestano vrača v lepih in bridkih spominih, ki pa zaradi oddaljenosti časov in krajev še bolj žarijo in mikajo.

Po vojni se je naselil na Opčinah, na robu kraške gmajne, ki jo je tako vzljubil, da zahaja vsak dan vanjo, da je postala junakinja njegovih pesmi. Opazuje jo in doživlja v vseh letnih časih in dnevni urah, veseli se njenega pomladnega zelenja in cvetenja, ptic in njihovega petja, pa tudi jesenskega dozorevanja, ko v tišini še bolj zveni njegovo srce.

Ti dve pokrajini sta podlaga vse Beličičeve poezije, saj sta prisotni v skoraj vseh pesmih. Ker je po njegovi izjavi v Predgovoru zanj lirski pesem »z besedami izraženo čustvo, občutje, razpoloženje po kakem dogodku, vtisu iz narave, dožitju, spoznanju«, vsebovati pa mora nekaj, »kar je najgloblje človeško in ob čemer lahko sleherno srce zautriplje v sozvočju s pesnikom«, je razumljivo, da so Beličičeve pesmi izraz in izpoved težkega življenja, ki ga je začel kot vojna sirota z materjo v na pol zidani in na pol lese- ni hišici, pokriti s slamo, sredi belokranjske samote in lepote. V pomanjkanju in stradanju je doštudiral za profesorja slovenščine, preden pa se je mogel postaviti na noge, je izbruhnila vojna, ki je bila v odmaknjeni Beli krajini še posebno krvava. Objokoval je ubite prijatelje, si ustvaril družino in maja 1945 sam odšel v tujino. V Trstu se je sprva otepal z negotovostjo, hrepenel po materi v Beli krajini in po družini v Ljubljani, krhalo se mu je zdravje, počasi pa se je vse na zunaj uredilo: družina je prišla za njim in se pomnožila, mati je umrla, vse vezi z domovino so se

navidezno pretrgale, toda v spominih so ostale žive in nespremenjene.

Prva domovina je predvsem Bela krajina s čudovito naravo, preprostim življenjem, s kmečkim delom in običaji, s svetonocnim in vstajenskim razpoloženjem, z rahlo prvo ljubeznijo do zrele Zaročne pesmi, z letnimi dobami in vojnimi strahotami. V začetnih pesmih je še iskanje pri Murnu, Kosovelu, nove stvarnosti s Kocbekom, ki je lirsko pesem osvobodil ritma in rime, verz pa ohranil le za oči; »njegov zgled je tudi mene opojil za nekaj časa« (Predgovor). Ob tedanjih dominsvetovcih pa je naglo zorel in prišel sredi vojne 1944 do prve samostojne zbirke **Češminov grm**, ki je simbol in »priča mojih jasnih dni«.

V Drugi domovini se je znašel sam: »Ubogi kakor kamenje na poti, / ki čezenj časa voz drvi, / strmimo v luč nekdanjih dni.« Mučila ga je negotovost, dvom, ali naj gre čez morje s toliko drugimi, in končno odločitev, da ostane v negotovosti »na meji dveh dob in dveh svetov«. Odkril je kraško gmajno z njeno naravno lepoto, z barvami, vonjem, ptičjim petjem in svetlobo. Noben slovenski pesnik ni tako vsrkal vase kraške gmajne, njene lepote, njene mogočnosti in miline ter jo prenesel v verze, ki so pretehtani, izdelani, pojoči, svobodni in zvenijo z izrazito osebno barvitostjo in ritmom.

V Drugi domovini se mu je razgled razširil nad vsem zamejstvom, segel pa je še dalje po Evropi, kamor ga je

zanesla pot. V knjigi je tudi več miselne in religiozne lirike, ki prehaja mestoma v prave molitve. Doživete so tudi priložnostne pesmi, npr. Profesorju Ivanu Sosiču ali Ob mrtvem gradbeniku Josipu Miliču z Opčin.

Beličičeve pesmi so navadno kratke, zgoščene, v njih je zajeto pesnikovo življenje, v njih pa odmeva tudi istočasna slovenska stvarnost pred vojno in po njej. Zato so dragocene pričevalke krajev in razmer, v katerih so se rodile. Besede so izbrane, pevne, slog je idealen realizem. Osnovni ton, ki brni skozi pesmi, je otožnost, trpkost, žalost, ki jo jasno izpoveduje že prva pesem iz leta 1932: ponoči poslušaj fantovsko pesem in »trpko čutim, aj, / kako na širono zemljo pada noč, / in tiho vstane v duši mi tedaj / tesnobna misel. Ko jeklen obroč / oklene mi srce; ne vem, zakaj. / In jaz trpim, tegobno k zvezdam zroč.« In v eni zadnjih poje: »O ptica otroštva, tvoj alt naj me spremlja še tisto pot, / ko prost vse teže odplujem na krilih smehljava.«

Beličič piše pesmi počasi, premišljeno, med njegovimi zbirkami je vsaj deset let presledka. Če pogledamo posamezna leta, je napisal največ pesmi leta 1946, in sicer 22, leto pozneje 11, pred vojno pa leta 1939 16, leta 1934 pa 13. Vseh pesmi je v knjigi 215, iz Prve domovine 91, iz Druge 124. Ni veliko, če pomislimo, da obsega ustvarjanje nad 50 let življenja, ni veliko, vendar pa je zrelo zrnje in trajne umetniške vrednosti. 13 pesmi so tukajšnji skladatelji uglasbili.

Maja Haderlap: Bajalice

Koroška pesnica Maja Haderlap je izdala svojo prvo pesniško zbirko leta 1983 z naslovom **Žalik pesmi**. V knjigi poje v 30 pesmih o svojem odhajanju iz kmečkega sveta domačih, od fanta, ki se ne zna približati njeni duši, in o odhajanju vase. Istočasno pa peva kmečko življenje, delo, naravo, običaje, mater, ki je bila v nemškem taborišču, prednike.

Proti koncu leta 1987 je izšla njena druga zbirka — **Bajalice** —, spet pri založbi Drava iz Celovca in Založništvu tržaškega tiska. V novi zbirki je 33 pesmi v dveh ciklih in knjiga se že na zunaj loči od prve. V prvem ciklu, ki je dal knjigi naslov, so pesmi natisnjene podolgem na vsaki drugi strani, ker so verzi predolgi za običajni tisk. Vse pesmi so brez naslovov, vse pa imajo po dve štirivrstični kitici, brez rim in velikih črk, tudi lastna imena piše z malo začetnico.

Razpoloženje zbirke je podala v uvodni pesmi in tu poje:

»času primerno postavim stol pred vrata
in v zraku štejem komarje. zgodaj dopoldne
razdražim purane in naletim na modrega ptiča
v cestni kotanji, a tudi orle preganjam
s svojim kričanjem. komaj se bliža september,
se z meglo spopadem, nikakor ne s soncem.
človeku, ki pride, razkažem poti,
nato spet zasedem prostor v kraju.«

Pesnica je še bolj osamljena, ponotranjena, vse njeno ravnanje je brez smisla. Obsojena je na ozek prostor pred hišo in preganjanje megle, ki jo ovija del leta in življenja. Vse je blodnjak, nič ji ni ostalo »od utvare varnosti doma«, da »znova izbiram med fantomi doma in tujine«. Dnevi so brezupni, prazni, hrepeni po sreči, a nič se ni spremenilo,

»ker sem želela spremembe«. Sama je, ta utrip »je ves nabit z zelenjem in sam v sebi strt«. Tudi v ljubezni nima sreče, ker je fant ne razume in odhaja. »v celoti sem stara«, vendar pa je polna iskanja, ker »sem takšne krvi in takih ljudi, / ki slepo drvijo iz tesnega zla v pogubno rešitev«.

Tudi z jezikom so težave, saj je jezik »blodno seme sanj«, »jedek fosil«, »redkokdaj presune izobilje stavkov sklade niča na papirju«. Sprašuje se, če je poezija nujno vezana na govor, saj je pesem »tudi tista, ki se je osupla in raztresena kdaj skrčila / v molčanje in so mi kot slepa zvez potika po jeziku«. Njena pesem je, »kakor da ne bi bila od človeka, s prosojnimi stebri jezika, ki / preprečujejo, kar se je zdavnaj zgodilo«.

V drugem delu — **Suhi vrelci** — poje o babici, ki je v jeseni sama sredi družine, poje o smrti na kmetih, o svojem rodu, ki ne pozna pozabe ne radosti, končno pa vrača rodbini vse kmečke navade in delo. Žalostna je, da propada tudi jezik, ki ni več povezan s kmečkim načinom življenja: »kdo še veruje / v svetništvo jezika, kdo ga sesá poželjivo, / jezik, ki več ne brani, ne orje.«

Haderlapova izpoveduje v dolgih, težkih in na pol zabrisanih verzih in izrazilih svoje osebne stiske, istočasno pa tudi težave koroških rojakov.

Izčrpen uvod v knjigo je napisal Matjaž Kmecl in ga sklenil z besedami: »Utišana, neretorična umetnost, izpoved brez preveč jasnih gesel, pridušen ugovor, obenem grenka sprava in pristanek. — Popolnoma nova vrsta lirike v sodobni slovenski literaturi na Koroškem, z verzi, ki so zagotovo med najzanimivejšimi, če že ne najboljšimi v današnji slovenski poeziji.«

O prvi knjigi je izšlo poročilo v Mladiki 1985, str. 18-19.

Mirko Mazora: Pesmi

Letos julija je izšla v Gorici kot spominska izdaja ob peti obletnici pesnikove smrti zbirka **Pesmi** Mirka Mazore. Pesmi je izbral, uredil in spremno besedo napisal Marijan Breclj, opremil in ilustriral jo je Andrej Kosič, založilo Kato-liško tiskovno društvo.

Mazora se je rodil 15. nov. 1913 v Breginju, v šestem letu si je zlomil obe roki, ko je padel z murve, da je čutil posledice vse življenje. Doštudiral je v Gorici in bil 3. junija 1939 posvečen v duhovnika. Služboval je v Idriji, Tolmi-nu, Spenici, v Gorici na Travniku, v Šempolaju, nazadnje v Podgori, kjer je zaradi bolezni stopil 1978 v pokoj in umrl v Gorici 29. jul. 1983.

Bil je občutljiva pesniška duša, nagnjen k elegičnosti in silnemu domotožju. Pesmi je zlagal že v gimnaziji in po-tem do smrti, objavljati pa jih je začel šele 1956 v Koledar-ju Goriške Mohorjeve družbe in drugod, večina pa je osta-la v rokopisu. Iz vseh jih je izbral Marijan Breclj 70 in vse tri sonetne vence in jih razvrstil v sedem ciklov, ki jih ločijo ilustracije Andreja Kosiča. Breclj je napisal tudi uvod (Skromna popotnica Mazorovim pesmim), v katerem je o-značil Mazoro človeka, duhovnika in pesnika.

Jedro zbirke sloni na dveh vsebinskih skupinah: spo-min na rojstni Breginj in čudovito deželico ob potoku Beli v Breginjskem Kotu ter spomin na umrlega očeta z željo, da bi bil pokopan ob njem.

Že prva pesem ima naslov **Iskre domotožne** in kaže na Gregorčiča, ki ga je znal na pamet in se očitno navdi-hoval ob njem. Kaže pa tudi, da vzornika ni dosegel ne po globini izpovedi, ne po pesniškem izrazu. Pesem začinja: »Zemlja rodna, tudi vate / žar pomladi zopet rije, / zelenijo tvoje trate, / jih žlahtnijo melodije.« Torej običajno pomla-dansko zelenje z nepesniškim žarom, ki »rije« v rodno zemljo, namesto ptičjega petja pa trate »žlahtnijo« melodi-je. Hrepeni po zibelki, »priči moje prve sreče«, ki v tuji hiši »nalomljena plesni«. Od daleč posluša domači zvon in me-lodije potoka Bele, z Matajurja se razgleduje po rodni de-

želici, v kateri bi bil rad »vsaj zasut«. Tem spominom pa se kmalu pridružuje misel na očeta, ki je umrl leta 1950. Kliče ga iz groba in ga prosi: »Me vzemi s seboj!«

Oba motiva je združil v prvem sonetnem vencu **Tebi na grob** z akrostihom Tebi, o dragi tata. V njem poje o le-poti kraja, o težavah očetovega in svojega življenja, skle-pa pa s prošnjo, naj ga pokopljejo poleg očeta, da »tu bo-va v miru sama«.

Sledijo pesmi o naravi, predvsem spomladi, o domu, o duševnem in telesnem trpljenju, o minljivosti vsega na svetu, le v kraški jami je »temni, čarni svet... vedno isti na vekove«.

Potres leta 1976 je Breginj porušil in pesnika tako pre-tresel, da mu je zložil sonetni venec **Z Bogom, Breginj!** Po besedah »Zdaj ni te več... si le na dnu spomina« opisu-je razdejanje v vasi in ljudeh, obup brezdomcev, odhaja-nje v svet, na koncu pa moli k Bogu za pomoč in tolažbo, da »prihodnost lepša bo za nje skovana«.

Nekaj je priložnostnih pesmi, nekaj religioznih, ki pre-hajajo v pravo molitev, npr.: **Moj Bog, Pred najsvetejšim, Jaz vem, O Mati, Ave Marija!**

Zadnji je sonetni venec **Oj z Bogom, bratje!**, ki je po-slavljanje od življenja in duhovna oporoka rojakom za sre-čno življenje.

Zbirka kaže na bogastvo misli, čustev, pogledov na živ-ljenje, na občutljivost za naravne lepote in človeške teža-ve, predvsem pa na izredno navezanost na očeta in rodni dom. Ni pa si znal ustvariti samoniklega pesniškega izra-za, besede so premalo izbrane, večkrat prozaične, starin-ske. Sonetna oblika ga je vezala na ritem in rimo, da ni dovolj prožen in neposreden. Bolje je uspel v štirivrstičnih pesmih, čeprav se tudi tukaj dosledno drži rime.

Čeprav Mazorova zbirka »ne predstavlja posebnih do-sežkov v slovenski liriki« (ovitek), je prav, da je izšla zaradi plemenitih misli in vroče ljubezni do domačih krajev in vseh ljudi.

Jakob Renko: Spirala

Tržaški pesnik Jakob Renko, rojen 1946 tukaj, je za **Pesniškim listom** (1974) in zbirko **Resnica in dež** (1984) prišel pred kratkim pri Založništvu tržaškega tiska do no-ve knjige pesmi **Spirala** (1988). Tukaj je 40 pesmi, 40 iz-povedi o bridkosti pesnikovega življenja in o neurejeno-sti sodobnega sveta. Pravi, da je zaman na svetu, »če me ti ne pogledaš več, / če sem žalosten / ob zelenem dreve-su: / in je vsakdanjost bela«. Če je torej brez ljubezni, če ga ne navdušuje narava, če je vsakdanjost bela, enolična, brez barv, brez veselja, brez življenja, če je sam kot »bilka ali žuželka«, če v peklenskih mukah »tavam v zlu. In v brez-brižnosti«, če zanj »ni nikogar / na tem svetu«. Brezup do kraja.

Vendar pa je bil nekoč srečen, zdaj pa prihaja sreča le »v trenutkih / najbolj elementarnega / pomanjkanja«. Po svoje je trden, vztrajen, saj »nobena grenkoba, / noben uda-rec / me ne spravi iz tira«. Še več: »A jaz molim, / da se

vse / nekega dne spremeni.« In najbridkejši vzklik: »O, da se nisem nikdar / rodil!... O, da bi mogel / verjeti v Boga / in v vse Svetnike.«

Tudi v pesništvu ni dosegel tega, kar je pričakoval. Čuti, da je zamudil dragocena leta, kar izpoveduje v pesmi **Za-muda**: »Prepozno prihajam med vas. / Prej sem kolovratil / po neizmernem vesolju / in vas sanjal, / samo zato, / da bi tudi jaz / postal kot vi.« Zdaj je stopil na zemljo, na trdna tla, morda še ni vse izgubljeno, odpravlja se na novo pot in upa, »da vsaj eden izmed tisočih / zagleda v meni sebe«.

V zbirki **Spirala** še ni vidna ta nova pot. V pesmih je res veliko tragike, a tudi posmeha in cinizma, vse skupaj pa podano tako, da bralca ne prepriča in ne pretrese. Pre-več je iskanja, nizanja nepovezanih misli ali podob, pre-malo pa prepričljive izpovedi in osebnega pesniškega iz-raza.

IZ SLOVENSKE PUBLICISTIKE

VARNOSTNE SLUŽBE V JUGOSLOVANSKI LJUDSKI ARMADI

Iz poročila Odbora za varstvo človekovih pravic št. 52A o novih izsledkih v » aferi Janša« od leta 1986 do 17. seje CK ZKJ: protizakonito delovanje varnostnih organov JNA.

LETO 1986:

Odbor je o dogajanjih tega obdobja dobil tudi informacije z naslednjo vsebino:

— da so varnostni organi JLA v letu 1986 dobili ukaz, da se na območju Slovenije prične z akcijo »Mladost«, ki jo je podpisal sekretar za ljudsko obrambo admiral Mamula, v okviru katere so dobili varnostni organi JLA posebno pooblastila za delo tudi izven enot in ustanov JLA;

— ukaz za operativno akcijo je bil izdan z obrazložitvijo, da so se v ZSMS infiltrirale tuje obveščevalne službe;

— začelo se je z intenzivnim zbiranjem podatkov o aktivistih ZSMS in članih uredništev posameznih javnih medijev, aktivistov družbenih gibanj, posameznih kulturnih in umetniških skupin (gledališče sester Scipion Nascise, itd.);

— uporabljale so se vsa sredstva in metode, ki jih tudi drugače uporabljajo varnostni organi v JLA (prisluškovanje, pridobivanje zaupnikov in informatorjev iz političnih organov in v uredništvih javnih glasil);

— preko sinov, hčerk, bratov avtorjev Nove revije, Mladine, Katedre so organi varnosti JLA zbirali podatke o dejavnosti in načrtih teh uredništev;

— prišlo je do dejanskega premika delovanja kontraobveščevalne dejavnosti v politično obveščevalno službo;

— podobna politično-obveščevalna akcija poteka tudi na Kosovu, kjer zadeva celotno politično sfero.

LETO 1987

V začetku leta je bil sprejet nov Pravilnik o uporabi metod in sredstev organov varnosti v JLA. Bistvena novost pravilnika je v tem, da daje možnost varnostnim organom v JLA, da metode in sredstva svojega delovanja uporabljajo tudi izven JLA in sicer proti okoljem in posameznikom, ki so ocenjeni, da sovražno delujejo proti armadi.

LETO 1988

Organi varnosti JLA v vojašnici Kozara v Banjaluki so z grožnjami prisilili k sodelovanju Čedomirja Žegarca, ki je pozneje obremenilno pričal v procesu proti Tomu Bogataju. Podpolkovnik varnostne službe JLA je ob prvem srečanju Žegarcu izjavil, da »doslej v Sloveniji še niso zapirali, ampak glede na situacijo, kakršna je, bodo morali začeti in bodo začeli zapirati.«

V Sarajevu je bilo sklicano posvetovanje varnostnih organov v JLA. Bogatajev primer je bil izpostavljen kot vzorčna metoda za delo varnostnih organov v okviru operacije »Mladost«.

Tone Gosak je moral pred odhodom iz JLA tudi podpisati izjavo, da bo obremenilno pričal proti Tonetu Bogataju.

20. 5.

Odbor je o dogajanjih tega dne dobil informacije z naslednjo vsebino:

V Ljubljano je prispela večja skupina oficirjev Varnostne uprave Generalštaba JLA iz Beograda. Vodil jo je polkovnik Novaković.

5. 6.

Vojaški tožilec je začel kazenski pregon zoper pisce nekaterih člankov o JLA, v zvezi s tem je bil odrejen preiskovalni pripor in prišlo je do protestnih zborov...

14. 10. .

Novinarjem v Beogradu razdelijo sodbo Vrhovnega vojaškega sodišča, v kateri so potrjene kazni Borštnerju, Zavrlu in Janši, Tasiću pa je kazen zvišana na 10 mesecev zopora. Istočasno je novinarjem sporočeno, da je zaporna kazen potrjena tudi Tomu Bogataju.

Sodbe so bile sporočene nekaj dni pred 17. sejo CK ZKJ ter v času najaktivnejših pritiskov na Slovenijo v zvezi z ustavnimi amandmaji.

(Mladina, 21. okt. 88)

PRESTOLONASLEDNIK JUGOSLAVIJE IZJAVLJA

Ljubljansko Delo je ponatisnilo iz Frankfurter Allgemeine Zeitung zanimiv članek izpod peresa Aleksandra Karadjordjevića, prestolonaslednika bivše kraljevine Jugoslavije.

Sistem, ki ga je zapustil Tito, je pred razpadom. »To komajda prese- neča, če imamo pred očmi njegove

temelje: množične eksekucije, pravosodne umore, koncentracijska taborišča, manipulirane volitve, militantni ateizem, pranje možganov in preganjanja.«

»Spričo kasnejše liberalizacije se v tujini komajda spominjajo zločinov, zagrešenih na začetku, če pa se jih spominijo, jih preprosto prezrejo. Vendar bi bilo naivno pričakovati od sistema s takšnimi koreninami, da bo prešel k demokraciji brez pretresov in zmešnjav. Znani jugoslovanski pisec Slavko Goldstein, ki je bil nekoč komunist in partizan, je v zagrebškem časopisu Danas napisal, da ima Zveza komunistov Jugoslavije še eno možnost, da svojo junaško zgodovino iz časov medvojnega odpora konča z ustreznimi potezo: tako, da postane prva komunistična partija, ki se odreka enopartijskemu sistemu in političnemu monopolu.«

»Na žalost takšna lepa poteza ni mogoča brez moralne integritete in pripravljenosti na to, da se interesi dežele postavijo nad interese partije. Vsekakor pa je opaziti pripravljenost za soočanje z neprijetnimi zadevami kot so

Slovenska družina ima na mizi **mladiko**

slovenski dahavski procesi, koncentracijsko taborišče Goli otok, pokoli v Pliberku in Kočevju (če omenimo samo nekatere); številne skupine za človekove pravice, kot tudi posamezniki v vseh narodnostnih skupinah Jugoslavije pričajo o tem, da duh svobode in strpnosti živi.«

»Če Zahod podpira takšne ljudi, ki se zavzemajo za pravni red, enakost med narodnostnimi skupinami, za svobodo misli in svobodno izražanje mnenj, ne bo Jugoslaviji pomagal le k temu, da doseže stabilnost in resnično demokracijo, marveč bo po tej poti pomagal ustvariti tudi zdravo gospodarstvo. Svobodomiseln družba in uspešno gospodarstvo sta najboljša obramba zoper libanonizacijo Jugoslavije, ki ni ne v interesu njenih narodov ne v interesu Zahoda.«

Podpisan: Aleksander, prestolonaslednik Jugoslavije

(Delo, 28. okt. 88)

ZA VARNO VOŽNJO

Promet strmo narašča. Vedno več je močnejših in hitrejših vozil na naših cestah. Kjer je promet, so tudi nezgode, ki se popolnoma ne dajo preprečiti. Zaradi prometnih nesreč umre vsak dan na svetu okrog 500 ljudi, 15.000 pa je težje poškodovanih. Včasih nastane prometna nezgoda zaradi slabe ceste, okvarjenega vozila, izjemno slabih vremenskih razmer, vendar znese to manj kot 10% vzrokov za prometno nezgodo. Glavni krivec prometnih nesreč je človek, in to v več kot 90% primerov. Ta človek je pogosto vinjen, neprespan, hudo utrujen, neurejen, razburjen ali potr, pod vplivom kakih zdravil, ki slabijo vozniške sposobnosti, zato vozi prehitro in nekritično ali pa ni sposoben dojemati signalov iz okolice in preudarno reagirati na nenadne spremembe v prometu.

Če hočemo res zmanjšati število nezgod na naših cestah, moramo vzgojiti predvsem drugačnega voznika, ki ne bo samo zdrav, spreten in bister, ampak tudi takih moralnih kvalit, da ne bo pazil samo nase in ne bo delal prometnih prekrškov in ustvarjal nevarnih situacij, ampak bo stalno omiljeval in popravljal tudi napake drugih v prometu.

Sedaj pa nekaj o dejavnikih, ki slabijo vozniško sposobnost.

1. ALKOHÓL

Alkohol je eden glavnih povzročiteljev hujših prometnih nezgod. Statistike govorijo, da je vzrok za 10-40% vseh prometnih nezgod. Pod vplivom alkohóla nam odpovedo najboljčutljivejši centri kontrole in samokontrole. Vinjeni se počutimo močnejše in sposobnejše za vožnjo, v resnici pa oslabijo vse vozniške sposobnosti, na primer reakcijski čas, ostrina vida, sluh, pozornost in tako dalje. V takem stanju vozimo prehitro, ne upoštevamo prometnih predpisov in izsiljujemo prednost.

2. UTRUJENOST

je pogostni vzrok hudih prometnih nesreč. Najbolj drastične so nezgode

zdomcev, ki vozijo velike razdalje brez počitka. Pogosto se dogovorijo za točko snidenja in čakanja, običajno na meji. Vozijo se v velikih skupinah po 10 vozil. Zaradi dolge razdalje pride pri takih voznikih do hude utrujenosti in zaradi tega do napačnih odločitev, ki jim sledi nezgoda »iz nepojasnjenih vzrokov«. Nekateri zdomci vozijo brez počitka tudi 1500 km.

Nam pa grozi utrujenost zlasti, ko se vozimo na dopust ali domov z dopusta in bi radi prešli večjo razdaljo v eni turi. Razred zase so tudi vozniki tovarnjakov, ki skušajo povečati delovni učinek in vozijo brez počitka proti vsem predpisom, ki veljajo zanje in »nenadoma zapeljejo s ceste«.

Pravila varne vožnje zahtevajo, da se po 3 urah vožnje spočijemo najmanj za pol ure, da naj bo počitek aktiven, na primer sprehod po gozdu, igra z žogo. Če pa smo zaspani, pomaga samo spanec. Utrujen voznik ni nič manj nevaren od tistega, ki je vinjen. Zadrega je le v tem, da imamo za ugotavljanje vinjenosti natančne preiskavne metode, za ugotavljanje utrujenosti pa ne.

Nekaj besed bi še povedali o sredstvih in zdravilih, s katerimi skušamo zmanjšati utrujenost in povečati psihofizične sposobnosti za vožnjo. Ta sredstva imenujemo poživila ali psiho stimulanse. Za vsa poživila velja, da začasno sicer povečajo učinek možganskih celic, tako da izčrpavajo njihovo energijsko rezervo, brž ko pa njihov učinek popusti ali pa so celične rezerve izčrpane, nastopi nevarna depresija — otopelost. Mnogi svetujejo v primeru utrujenosti pitje prave kave. Prava kava psihofizičnih lastnosti voznika ne okvarja, če gre za normalne pogoje vožnje, bistveno pa se zmanjšajo voznikove sposobnosti ob nenadni, težki situaciji. Hujše je z drugimi poživili. Ker pa včasih le pridemo v situacijo, ko moramo opraviti z vozilom daljšo pot in nas lovi čas, naj bi bilo za izjemne primere za zdravilo in poživilo Ėncephaból (piritinol). Pri tem zdravilu se psihomotórni učinek, zdržljivost, sposobnost koncentracije in pozornost poveča tako, da pospešuje prehod grozdnega sladkorja v živčne celice in izkoriščanje v celici.

3. VPLIV ZDRAVIL NA VOZNIŠKO SPOSOBNOST

Nekatera zdravila slabo vplivajo na vozniško sposobnost voznika. Nekaterih zdravil voznik ne sme jemati pred vožnjo ali med njo; na škatlicah s takimi zdravili je opozorilni znak za nevarnost, obrnjen trikotnik s klicajem. Strokovnjaki menijo, da niso toliko nevarni bolniki, ki jemljejo zdravila zaradi kroničnega obolenja, na primer povišan krvni pritisk, duševne motnje, saj so ti opozorjeni, kakšni so stranski učinki zdravil. Nevarnejši so tisti vozniki, ki jemljejo zdravila občasno, da bi popravili trenutno nerazpoloženje, na primer pomirjevala. Če se temu pridruži še utrujenost, je tak voznik vsaj tako nevaren v prometu, kot če bi bil vinjen.

V zaključku bi dejali, da je upravljanje vozila v kritičnih situacijah vrhunska storitev, ki zahteva prav vse naše sposobnosti. Če so te sposobnosti kakor koli načete, nujno sledijo usodne napake in napačne odločitve.

AGENCIJA ZA POMIRJENJE ŽIVCEV

ČUK PIŠE JUGOSLOVANSKEMU KONZULU BIJEDIĆU V AMERIKO

Drug
Buhradin Bijedić
generalni konzul SFR Jugoslavije
CHICAGO — Zapor
Illinois

Mili moj družo Buhradin,

e, vidiš, tako se pač zgodi človeku, če je rojen pod nesrečno zvezdo!

Doštudiraš sredi razvojnih protislovij balkanskega socializma, se ideološko izgradiš, da te je lepo videti, navdušen greš služiti domovini čez ocean, tam ti srce zagori proti dolarskemu kapitalizmu, ves si za pravice črncev, Indijancev, homoseksualcev, mamilašev, mafijcev in sploh vseh preganjanih manjšin, na vse načine skušaš pomagati tej žalostni Ameriki v smer humanega kapitalizma, če ji že ni dana perspektiva humanega socializma. Pa glej: komaj navežeš nekaj človeških stikov, komaj stopiš na pizzo v bar kakšnih Sicilijancev, komaj prideš tam do kakšnega dolarčka, komaj zveš, kaj pravzaprav pomeni COSA NOSTRA, te tisti Federal Bureau of Investigation z nesramnim trikom prime na nekem letališču kot falota, kot bandita, in te cmokne v zapor!

Na, pa imaš diplomatsko imuniteto, vse izjave o človekovih pravicah, vatikanski koncil in Združene narode!

Mili Bože, Buhradin! Tam v Beogradu se milijon ljudi veseli z Miloševićem, celo po nesrečnem Kosovu je živahen di-rendaj, v Trstu je okoli 29. novembra en sam praznični živžav, ti pa, generalni konzul in bodoči ambasador, v kamrici reci-mo 2 X 3, ob kibli in pod oknom na volčji gobec!

In zakaj, sonce ti žarko? Ker da si imel stike z mafijo in pošiljal v Jugoslavijo v diplomatskih kovčkih umazane dolarje od trgovanja z mamili!

Mili Bože! Ko da ves svet ni ena sama mafija, kar ga je! Ko da je sploh en sam dolar čist! Ko da je sploh kakšna valuta pod soncem, ki ne bi imela odtiskane hudičeve zadnjice!

Previdnejši pa bi lahko bil, to ja: manj naiven! Da sem bil jaz konzul v Chicagu, bi bil poslal po dolarje k določeni gospodi vicekonzula. Še rajši vicekonzulko, ko bi jo imel. Toda kaj pravim: s Cosa nostra bi se prav tako dobro, če že ne boljše pomenil recimo vratar na konzulatu. Diplomatski vratarji se

razumejo na marsikaj. Potem: je bilo potrebno pošiljati domov kovčke, napihnjene od dolarskih bankovcev, čeprav z oznako Diplomatska pošta? Saj se da vendar marsikaj spraviti čez mejo na manj vpadljiv način, od podplatov in nogavic tja gor do pod grla. In tipali te Amerikanci že ne bodo, če te bodo videli priti z mercedesom CD, Corps diplomatique.

Skratka: preveč si bil pošten, družo Buhradin. Šel si se diplomatsko pošto, štampiljke in uradnost, medtem ko bi bil lahko izpeljal vse še bolj priročno, še bolj balkansko, kakor si.

Naj ti, Čuk, izrazim svoje sočutje. Verjemi: če se te zamišljam, mladega in lepega in športnega, na kibli v kehi, mi gre skoraj na ganjenost, tako rekoč na Miloševića.

Dobro se drži

ČUK

PS: Pravkar sem zvedel, da te je tista brutalna Amerika le izpustila, čeprav boš moral na proces. Če bi bil jaz ti, že ne bi čakal nanj, v tistem Chicagu. Z zvezami, ki so na razpolago, bi bil v 24 urah na Siciliji. Še nekaj ur z vlakom do Barija in potem trajekt in adijo Reagan!

DVOJE VESTI Z RADIA KUKAVICA

Postojna, november: Glede na to, da je pesnik in jezikoslovec Matej Bor odkril nastanek imena Postojna (Ko je naš slovanski prednik prišel pod Ravbarkomando, je rekel: malo p o s t o j m o !), je mestni občinski svet na slavnostni seji skle-nil pesniku na čast preimenovati mesto v B o r o j n o.

Trst, december: V Trstu je bil pred časom ustanovljen ožji odbor, ki naj izpelje nalogo, da se Slovenska skupnost v do-glednem času spremeni v podružnico Socialistične zveze de-lovnega ljudstva pod nazivom Skupnost krotkosti (analogi-čno z Ruplovo Zvezo razuma).

ČUK JE SREČAL PEPIJA

- Čo ti, Pepi! Si slišo partizanski zbor, ki je ku-no Titota?
- Ma ne? Ki je blo?
- U Gorice, je PPZ pojel u kulturnem dome u No-ve Gorice in sem videl pa televizije...
- Pa talijanske?
- Eh, ja! Pa ljubljanske, ne!
- No... in...
- Ja ne, so pojele »Bella ciao« in druge in so ra-patale in pole na konce so zapojeli tudi »Tito, mi ti te kunemo« in so vzdignile roku s pu-njom...
- Ma ne, njampolo, ni miga »mi ti te kunemo«, prov je »Tito, mi se ti kunemo«...
- Ja, jen kaj pamene?
- Pamene, Tito, mi ti prisegamo, da bomo zmje-rem zveste in da bomo delale kuker je tel uon, ne...
- Ah, ja? Jest pej sem mislo...
- Ne, ne, Titota kounejo samo u Jugoslavije, be tel ti, da bi TPPZ...

Izletnik vpraša gostilničarja: »Ali niste vi v sorodu z Mlakarjevo Tilčko?«

»Sem, toda v daljnem sorodstvu.«

»Jaz sem pa mislil, da je vaša sestra.«

»Saj je, samo da sem bil jaz prvi otrok, ona pa dvanajsti.«

—o—

»Tečni postajate, gospod. Že celo uro hodite za menoj.«

»No, dobro, dajte mi naslov, pa bom šel pred vami,« se znajde možakar.

—o—

Pol leta po poroki žena sedi v naslanjaču in pleče otroško jopico. Mož se ne zmeni za to in bulji v časopis. Ona pa ga ogovarja:

»Srček, ali te ne bi veselilo, če bi po našem stanovanju capljale drobne nožice?«

On godrnja: »Sploh ne. Sovražim miši.«

—o—

Vrtar je izgubil oko pri neki nesreči. Dali so mu odškodnino, zdaj pa se ga vsak večer napije.

»Sramota,« mu reče žena. »V hiši se pije vodo... In kar sam!«

»Jaz pijem za svoje oko,« odgovarja mož. »Bilo bi ti v sramoto, če bi se okoristila z mojo nesrečo.«

»Veš, da ima Rudež telefon v hiši!«

»So mi povedali, da. Kakšna ironija! Še številka se zdi, da ima isto bolezen kot on, da jeca: šest šest štiri štiri tri tri.«

—o—

Služkinja prosi svojega gospodarja, znanega pisatelja, če ji napiše za nekoga pismo. Gospod ga napiše in ji ga da.

»Je dobro?«

»Dobro, samo na koncu nekaj manjka.«

»Kaj?«

»Na koncu se napiše: Oprosti zaradi pravopisnih napak in grde pisave.«

—o—

Dva kmeta, Karel in Tine, se srečata v Milanu.

»O, Karel, kaj pa ti v Milanu?« reče Tine.

»Pismo sem prinesel na pošto.«

»To te bo pa nekaj stalo, zakaj ga nisi poslal po pošti?«

»Zato: uradnik s pošte ne hodi več k nam kupovat jajc in tako sem se maščeval in sem pismo nesel sam.«

—o—

Zapisnikar: »Zdaj pa ponovite, kar ste rekli miličniku, ki vas je prijel...«

»Z vsemi nedostojnimi izrazi?«

»Te lahko izpustite.«

»Potem pa nimam kaj reči.«

LISTNICA UPRAVE

DAROV ZA TISKOVNI SKLAD MLADIKE:

Ivan Peterlin, Trst, 20.000 Lir
 Filip Vidmar, Anglija, 16.000 Lir
 Albin Germek, Kontovel, 5.000 Lir
 Karel Mučič, Tržič, 6.000 Lir
 Magda in Robert Petaros, Trst, 100.000 Lir.

DAROV V SPOMIN

V počastitev spomina Renza Verrija darujeta Silvano in Majda Giraldu 100.000 Lir za Mladiko.

Vsem se iskreno zahvalujemo.

CENE MLADIKE V NOvem LETU

Posamezen izvod	3.000 Lir
Naročnina za Italijo	24.000 Lir
Naročnina za Jugoslavijo	30.000 din
Naročnina za druge države (ali enakovreden znesek v tuji valuti)	30.000 Lir
po letalski pošti	40.000 Lir

PISMA

IIII 2. stran platnic

BLIŽA SE 40-LETNIČA SLOVENSKE KLASIČNE GIMNAZIJE V TRSTU

Kmalu bo preteklo 40 let, odkar so v Trstu ustanovili slovensko klasično gimnazijo in licej. Z namenom, da bi to okroglo obletnico primerno proslavili, je bil ustanovljen odbor za proslavo 40-letnice slovenske »klasične«. Cilj odbora je organizirati proslavo, na kateri bi se srečali vsi bivši in sedanji »klasiki«. Žal pa do sedaj ni bil odbor deležen kdove kakšne podpore s strani slovenskih organizacij in posameznikov, zato bi bilo dobro, če bi na to važno obletnico čimbolj opozarjali in ji delali čimvečjo reklamo. Hudo bi namreč bilo, če bi ta obletnica šla kar tako mimo nas, ne da bi se je primerno spomnili.

I. Ž.

NE ZIBAJMO SE V ILUZIJAH

Misel, ki jo je v avstralskih *Mislih* iz maja 1988 zapisala Cilka Žagar in jo je v sklopu njenega članka *Moje slovenstvo* ponatisnila zadnja MLADIKA — namreč da bi se ob možnosti novega plebiscita večina koroških Slovencev priključila Sloveniji,

Srečen božič
 in uspehov polno
 novo leto 1989
 želi
 tiskarna graphart

če bi ta obstajala kot demokratična samostojna država — je seveda žalostno irealna in kaže popolno nepoznavanje stvarnosti današnjega slovenstva. Pustimo Korošcem, namreč tistim, ki se še imajo za Slovence, melanholično uganjanje, kakšen bi bil odstotek glasov za Slovenijo. Skušajmo uganiti mi, Primorci, kakšen bi bil na našem domnevno zavednejšem prostoru. Osebno mislim, da bi bil porazen, tudi ob drugačni Sloveniji. Le potipajte našo narodno zavest ne pri frazah, ampak pri številkah — od natalitete do vpisa v slovenske šole in do življenja naših kulturnih ustanov...

G. V.

Od obrtniških izkušenj
 v trgovinsko dejavnost

Korsič

Anton Korsič

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Prodajalna:

TRST, Ulica S. Cilino 38
 Telefon 040/54390

Dom in delavnica:

TRST, Ulica D. Chiesa, 91
 Telefon 040/571326

POSEBNI POPUSTI!

OBIŠČITE NAS!